Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...й 1921 оной ...21-hэз гарана. | № 209 (18232) | 1989 оной сентябриин 10, воскресени | Сэн 3 мүн

КПСС-эй ОБКОМДО

Хүдөө нютагта намарай хүдэлмэри эмхитэйгээр, саг болзортонь, үндэр бүтээсэтэйгээр ябуулха, таарамжагүй сагай уларилhаа боложо унжагайрhан тэжээл бэлэдхэлгээ үргэлжэлүүлхэ, тарыа хуряалгаяа эмхитэйгээр ябуулха, малай үбэлжэлгэдэ эртээнhээ бэлдэхэ, намарай hарюун сагта малаа hайнаар бэлшээжэ, таргалуулха — эдэ бүгэдэ ажал хэрэгүүд нэгэн доро ябуулагдадаг гэшэ. Илангаяа мүнөө жэл гандуу байжа, ургаса тарыан муу, тэжээл бэлэдхэлгын саг болзоршье хойшоо татагдаhан байна. Иимэ эрхэ байдалда дээрэ дурдагдаhан зорилгонуудаа эмхитэйгээр бэелүүлхын тула ямар хэмжээнүүд абтаха ёhотойб гэhэн асуудалнууд партиин обкомдо урждэр болоhон зүблөөн дээрэ хэлсэгдэбэ.

Зүблөөндэ партиин горкомууд болон райкомуудай нэгэдэхи секретарьнар, ерадай депутадуудай районно Соведуудэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, республикын агропромсоюзай албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаа.

Партиин обкомой хоёрдохи секретарь К. А. Албашеев энэ асуудалаар элидхэл хэхэдээ, республикын хүдөө ажахыда тохёолдоhон байдал тухай мэдээсэбэ. Сентябриин 1-нэй байдалаар малай толгой бүхэндэ дунда зэргээр ороидоо 10.6 центнер тэжээл бэлэдхэгдээд байба. Хүйтэн хабарай hүүлээр үни удаан саг соо гандажа, ургаса тарыан hайнаар ургаагүй мүртөө тэжээл бэлэдхэлгые хура бороо hаатуулна. Ушаг тиимэhээ тэжээл бэлэдхэлгын эршэ дэлисые hуларуулхагүй, бии байгаа бүхы арга боломжонуудые ашаглаха, хуршэ хизаар нютагуудташье тэжээл бэлэдхэхэ, худалдажа абаха бологдоно. Тэрэгүй hаа, малай ашаг шэмые алдахаhаа байха гарза хохидолдошье орохо аюултай байна.

Бэлэдхэгдэhэн тэжээлэй шанарыень hайн байлгахын тула бүхы хэмжээнүүдые ябаха шухала. Нёдондо жэлдэ хэды ехэ тэжээл бэлэдхэhэн, байбашье, зарим ажахынуудта шанарынь муу байhан ушарhаа малай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлжэ шадагдаагүй юм. Мүнөө жэлдэ тэжээл бэлэдхэлгын технологи мүн лэ бэша хазагайруулагдана гэжэ элидхэл дотор хэлэгдэбэ.

Ургуулhан тарыагаа саг болзортонь гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа ябаха, урэhэзэ хааха, гүрэндэ худалдаха даабаряа дүүргэхэ, ажалшадтаа хубаарилха, малайнгаа тэжээлдэ нэмэжэ оруулха харюусалгатай саг ерээд байна.

Мал ажалда тохёолдоhон байдал тухай тогтоходоо, найман hарын даабаринууд дүүргэгдэбэшье, продукци үйлэдбэрилгэ нёдондонойхиhоо доошоо байhаар гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэв.

Хүшэр хүндэ байдал илангаяа Зэдын, Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Иволгын районуудта тохёолдонхой. Эндэ тэжээл бэлэдхэлгэ хэр ябуулагданаб, нэмэлтэ ямар хэмжээнүүд абтанаб гэжэ зүблөөн дээрэ арадай депутадуудай Зэдын райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н-Ц. Ч. Дабаев, арадай депутадуудай Сэлэнгын райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. С. Чебунин, партиин Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь А. Л. Ефимов, партиин Иволгын райкомой нэгэдэхи секретарь А. П. Цымбалюк гэгшэд хөөрэбэ.

Зүблөөн дээрэ партиин обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков үгэ хэлэв.

...СС-эй обкомой ба Улаан-Үдын горкомой хамтын пленум

ПАРТИЙНА ХҮДЭЛМЭРИИН ОНОЛ АРГАНУУДЫЕ НАРИЖУУЛХА

...СС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. БЕЛЯКОВОЙ хэhэн элидхэл

...апрельhэз хойшо ...соо манай ажа... юумэн хубилаа, ...шабайдалай бү... ...дта хубилган шэ... ...олгулхэ, социа... ...шарайе шэнэдт... ленинскэ гол ...ыргэзхэ талаар ...ай политическэ ...ые парти болон ...ТУУ сахиар дэм... ...байгуулалта ба ...згыгөөр хубил... ...өөкрэти болон ...згын үргэдхэг... ...ждэнь хүнүүд ...лам hонкрходог ...ай эдэбхи үүс... Гэбэшье бүтэм... ...ийлэ хэрэгүүдтэй ...бэшэ дутуу дун... ...дроно, хёмороо ...д хурсадана.

...эз мүнөө орон ...лаган шэнэдхэл... ...хүшэр хүндэ ...д байнхай. Эко... ...олдоhон дутуу ...згын hангай эрь... ...байhан бэрхэ... социальна асуу... ...ние элирхэлэн ...Балтикын болон ...республикануудт... ...байдал, орон ...н байдалые үн... ...оорондохи хё... ...дөөнүүд. хар... ...харата ябуулга... ...лорхи байдалые ...ималай болгоно.

...ималай жаяг жу... ...лга, бүлэг бүлэ... ...ыдо харалга, нюр... ...ритаалга, гэмтэ... ...ритын нурим жу... ...уулга hөнаа зо... ...эдьхэл хүдэлгэ... ...рим нютагуудта ...ладай буhалгаа... ...байдалай үлэм ...та боложо бай... ...бшуу.

...автономито рес... публикада олохон «хүндүүлхэй» гаргаг бии. Хүн зоние гэр байраар, эдэз хоолой зүйлнүүдээр хангалгын асуудалнууд эгээл орёо хүшэр асуудалнууд болоно. Социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хүтэлбэрилгэшэдэй анхаралгаа муугаар хөндуулга бүхэли коллективүүдэй байдалые, ажал хэрэгые бэрхэшээл түбэгүүдтэ оруулагдаган гол шалгалгаан болоно. Олохон ушарта нинтын эдэз хоолоор хангалга муугаар эмхидхэгдэнэ. Саг соогоо салин хүлhэн үгтэнэгүй, хүтэлбэрилэгшэд хангалтагүй муугаар хүдэлнэ гэхэ мэтын гомдолнууд ажалшадhаа ходо ходо ороодог байха юм. Али бүхы юумэзэр, материалнуудаар, эдэл хэрэгсэлнүүдээр мачайда ходо ходо hаатаннуудай боложо байhые хүдэлмэришэн хүндэ юугэзэр ойлгуулхёбши? Эдэ бүгэдэ хүнүүдэй дура гутаахаяа гадна, этигэл найдалаа бараха, hарын hүүлдэ hабсалдаха, жаяг журамые hуларуулха арга олгодог байна.

Манай республика дотор худалдаа наймаанда, эдэлүүрые хамгаалгада, хүн зоной hуудал байдалые хангалгада горитой дутагдалнууд ушарна. Зарим кооперативуудай ажал ябуулга тушаа мүнөө засагай нютагай зургааануудта, хуули хамгаалдаг органуудта ехэ гомдолнууд ороно.

Манайда тохёолдожо байhан ехэ дутуу дундануудые, шиидхэдээгүй асуудалнуудые партийна органуудай, партийна организацинуудай, партийна алпарадай ажал ябуулгадай хүнүүд холбодог гэшэ. Энэньшье ойлгосотой. Юундэб гэхэдэ, парти хадаа манай обществын хүтэлбэрилхы, шэглүүлхы хүсэн болоно, Манай ажабайдалда боложо байhан бүхы юумэнэй түлөө тэрэ харюусалгатай.

Манай олохон асуудалнуудые шиидхэхын тула саг, нөөцөө, горитой хүсэлэл ороолгонууд, залан сэхэ ба эршэмтэй хүдэлмэри хэрэгтэй. Тэдэнние нэгэ зуураар шиидхэжэ шадахагүй байhамнай мүнөө улам элэгр харагдана. Зүгөөр олохон асуудалнууд дары түргөөр, hайнаар шиидхэгдэжэ, горитой ехэ хубилалтанууд болохо ёобза гэжэ хүнүүд хүлеэхэ эрхэтэй.

Экономикодо тохёолдоhон мүнөөнэй байдал, социальна асуудалнуудые шиидхэлгэ, общество доторхи байдал партийна, совет болон ажахын органуудай зүгhөө шиидхэхы хэмжээнүүдые абаха эрилтэ табина. Эдэ бүгэдын түлөө партийна органууд, партийна организацинууд онсо харюусалгатай юм.

Гэбэшье мүнөө эдэнэй олонхиин ажал ябуулгые үндэhөөрнь хубилгаха хэрэгтэй. Общество дотор шэнэ байдалай тогтоогдожо байгаашье hаань, олохон партийна организацинууд, партийна органууд ажалаа хуушанайнгаа гуримаар ябуулна, хуушарhан органуудые хэрэглэнэ, ажалдаа юушье хубилгангүй, үүрэг нүлөө үзэүүлые ороодоно. Саг хулеэнэгүй. Тэрэ партийна хүдэлмэрие хубилган шэнэдхэхэ гүнзэгы ехэ эрилтэнүүдые табина.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1989 он) Пленумэй, союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомуд болон обкомуудай нэгэдэхи секретарьнартай КПСС-эй ЦК-да үнгэрэгдэhэн зүблөөнэй материалнууд, шиидхэбэринүүд мүнөө үе сагта партиин ба тэрэнэй эмхинүүдэй ажал ябуулгые hайжаруулха талаар ехэ удха шанартай байна.

ЦК-гай Пленум болон зүблөөн дээрэ парти ба үрэн доторхи хэрэгүүд тухай үнэн сэхэ хөөрэлдөөн болоhон байгаа. Орон доторхи байдалай түлөө политическэ харюусалгые парти өөрhөө буулгахые хүсэнэгүй гэhэн бодол М. С. Горбачевой, Н. И. Рыжковой, Пленумдэ ба зүблөөндэ хэлэгдэhэн бүсад хүнүүдэй хэлэлгэн үгэнүүдэй гол удхые тодорхойлно. Үнгэрхэдөө, хүтэлбэрилхы парти болохо тэрэнэй харюусалга улам үргэдэнэ. Хүтэлбэрилхы, элсүүлхы хүсэсэ бэхижүүлхын тула парти жагсаалаа, үзэл сурталайнгаа нэгэдэл улам бэхижүүлхэ, хубилган шэнэдхэлгэдэ коммунист бүхэнние эдэбхитэйгээр хабаадуулха, партийна жаяг журамые сахиха эрилтэ табина гэжэ тэмдэглэгдэв. Мүнөө хүдэлмэриин шэнэ аргануудые, ёhо гуримые нэбтэрүүлхэ, парти доторой ажабайдалда демократиие үргэдхэхэ, ерадай зонтой тэрэнэй холбсо барисаае бэхижүүлхэ зэргэтэй.

Юундэ партийна организацинуудай нэрэ хүндэ доошолноб. энэ хангалтагүй үзэгдэлые хайшан гэжэ эйсуулан сарахаб, коммунистнуудай дайшалхы hүр hүлдые яажа дэшэлүүлхэб гэхэ мэтэ хөөрэлдөөнүүд мүнөө хаа хаанагүй боложо байна.

Энэ пленумэй урда тээ партиин обкомой секретариат хото, хүдөөдэ партийна эдэбхитэдтэй хэдэн уулзалгануудые үнгэргэhэн байгаа.

Партиин зэргэнүүдые бэхижүүлхэ, үзэл сурталай хүдэлмэрие шангадхаха, абтаhан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхые нилээд hайнаар эмхидхэхэ асуудалнуудта эдэ уулзалгануудай үедэ гол анхарал табигдана.

Социальна асуудалнуудые хүрдан түргэнөөр шиидхэхэ, хүн зоние хангалгын hалбарие хүгжөөхэ, энэ талаар Соведүүдэй үүрэг дэшэлүүлхэ шухала гэжэ онсолон тэмдэглэгдэв.

Партиин обкомой, горкомуудай, райкомуудай секретарьнарай, таhагуудай, олонитэдэ мэдэсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэри тушаа олохон ажаглалтанууд хэгдэhэн, дурадхалнууд ерулагдаhан байха юм.

* * *

Партийна организацинуудай, партийна органуудай ажал ябуулгэда ушаржа байhан дутуу дундануудые, алдуу эндүүчүүдые усадхалгада гол анхаралаа хандуулнабди. Энэньшье зүб. Ажал хэрэгээрэз сэдьхэлэз ханаагүй байhан ушарнай маанадые урагшамнай дабшуулха байна.

Гэхэтэй хамта КПСС-эй XXVII съездын, Бүхсоюзна XIX партийна конференциин, КПСС-эй ЦК-гай Пленумуудэй, областной партийна XXXIV конференциин шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, Буряад ороной социально-экономическа ба соёлой хүгжэлтые хангаха талаар областной партийна организациин, тэрэнэй бүхы шатануудай, республикын коммунистнуудай бэелүүлжэ байhан эмхидхэлэй ба политическэ ехэ хүдэлмэрие обёорогнуй байжа болохогүй.

Арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 14.2 процентээр ургаа, өжалай бүтээсэ 17 процентээр дээшэлүүлэгдэв. 1985 оной-hой сасуулбал, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн 39.3 процентээр ургаа. Түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй хугасаа соо 1500 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаа. Энэнь урда тээхи гурбан жэлэйхиhээ 43 процентээр ехэ болоно.

Колхоз, совхозуудай ажалшад мал ажалай продукци ехээр үйлэдбэрилжэ, овощ hайнаар ургуулжа, гүрэндэ ехээр худалдана, үмсын адууhа малай тоо толгойе олошоруулна. Түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй туршада мяха үйлэдбэрилгэ—15, hүг—23, үндэгэ—33, овощ ургуулжа хуряалга 11 процентээр дээшэлүүлэгдэв. Энэнь хүн зоние эдэз хоолой зүйлнүүдээр хангалгые зарим тэдэ hайжаруулха арга олгобо.

Мүнөө областной партийна организацида 1519 эхин, 1027 цеховэ партийна организацинууд. 1609 партийна бүлэгүүд хүдэлнэ. Тэдэнэй олонхид бодото дээрээ түрүү зэргэдэ ябаха үүргэ дүүргэдэг, hонирхолтойгоор, удха түгэлдэрөөр ажалладаг, шэнэ эрхэ байдалда ажал хэрэгүүдые шидабаритайгаар ябуулдаг байна.

Авиационно заводой партийна эмхиин, партком (нүхэр Л. А. Качин) ехэ хүдэлмэри ябуулна. Үйлэдбэрние hэльбэн шэнэдхэлтын, ажахы эрхилхэ шэнэ гуримда оролгын, заводойхидай ажалай эрхэ байдалые, ажэhуудалые hайжаруулгын үргэн ехэ программа эндэ бэелүүлэгдэжэ байна. Партком коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлые бадаруулха хүдэлмэри ябуулна, тэдэнэй мэргэжэл дээшэлүүлнэ. Заводой ажабайдалай олохон асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ниитын hанамжанууд хараада абтадаг юм. Ниитын социологическа түб партком дэргэдэ байгуулагдаа.

Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партком (нүхэр В. Ф. Шахартуев) хүнүүдэй дунда хүдэлмэри hайнаар эмхидхэдэг юм. Коммунистнуудай ехэнхи хубинь үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта хүдэлнэ. Колхоздо зүргаан партийна бүлэг илангаяа hайнаар, ушаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Түс фермын hаалишад бултадаа гурбан мянгатаhай теодо ороноо.

(Эхин. Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ—ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

ЗАhАБАРИЛГА ХЭЭ

Улаан-Удын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой коллектив республикын хүдөө ажахынуудта материально-техническэ али болохо туhаламжа жэл бүри үзүүлжэ байдаг юм. Эдэн совхозые, Загарайн районой «Үдэ» гэжэ агрофирмые, Түнхэнэй районой Туранай совхозые түмэр замшад шефтээ абанхай. Депогой коллектив байгша ондо Эдэн совхоздо илангаяа ехэ туhа хүргэhэн байна. Июнь-июль hарануудай туршада машинно-тракторна мастерской, котельнэ заhабарилаа. Тиихэдээ барилгын хюрөөдэмэл материалнуудые депоhоо абаа.

— Материально - техническэ туhаламжа үзүүлхэhээ гадна ургаса, таряа хуряалгын үедэ хамhалсадагбди. Олонхи ушарта коллективнай нэгэ үдэрөөр ошодог. Теэд заримдаа тэдэнэрэй хүдэлмэри hайнаар эмхидхэгдэдэггүй юм. Транспорт, хэрэгсэлнүүдэй саг соогоо үгтэнгүй байхадэ, ехэ аша үрэгүй байдаг,— гэжэ локомотивна депогой начальник Борис Николаевич Хомутов хөөрэнэ.

Үнэхөөрөө иимэ ушарнууд хаанашье үзэгдэдэг гэшэ. Тиимэhээ шефүүдээ урихын урда тээ тэдэнэрэй хэхэ хүдэлмэриин хэмжээе тодорхойлхо, транспортаар, элдэб хэрэгсэлнүүдээр хангаха асуудалые зохид соонь шиидхэхэ хэрэгтэй. Тиигэбэл шефүүдэй туhаламжа аша үрэ ехэтэй байха бшуу.

Т. НАГАЕВА.

ШЕФҮҮДЭЙ ТУhАЛАМЖА

Прибайкалин районой промышленна предприятинуудай коллективүүд үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ колхоз, совхозуудта ошожо, нилээн ехэ туhа хүргэhэн байна.

«Бурятскавторемонт» нэгэдэлэй Татауровай авто-заhабарилгын заводой хүдэлмэришэд районой предприятинууд соohоо түрүүлэн, үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ даабарияа сүм дүүргэжэ шадаа. Түсэбтэй ehоор 300 центнер бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ ehотой байhан аад, үнэн дээрээ 400 центнер тушааhан байха юм. Тодорхойлходо, «Ильинкинский» совхоздо 300 центнер, «Прибайкалец» колхоздо 100 центнер тэжээл нөөсэлөө.

Гремячинскын загаhанай участогай коллектив шефтээ абаhан «Нестеровский» совхоздо жэл бүри туhа хүргэдэг заншалтай. Энэшье жэлдэ тэдэнэр совхозой сабшалан дээрэ 100 гаран центнер шэмэ ехэтэй тэжээл бэлэдхээ. Прибайкалиин оньhожоруулагдамал ой модной ажахынхид үбhэ бэлэдхэхэ түсэбөө холо үлүүлээ. Итанцын лесничествын хүдэлмэрилэгшэд «Прибайкалец» колхозой Каменскын отделенидэ хүдэлжэ, 100 центнер hайн шанартай тэжээл нөөсэлөө. Тус ажахын ой тайга хамгаалдаг Покровскын отделенинхид «Ильинкинский» совхоздо 300 центнер үбhэ тэжээл бэлэдхэhэн байна. Таловкын түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводой, Селенгинскын загаhа үсхэбэрилдэг туршалгын заводой болон бусад предприятинуудай коллективүүд шефтээ абаhан ажахынуудтаа hайнаар хүдэлөө.

Н. БАТОМУНКУЕВ.

ТУСХАЙ БРИГАДА БАИГУУЛЖА...

Үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хаhын эхилхэдэ, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай цехүүд 20 хуниие Захааминай совхоздо эльгээгэз hэн. Тэжээл бэлэдхэдэг хэдэн бригада тэдэнэрhээ байгуулагдаhан юм. Шэнаржуулгын фабрикын түхеэрэлгэнүүдые заhабарилдаг слесарь С. Д. Будаев, энергоцехэй трактурист С. В. Злыгостев гэгшэд бригадираар томилогдоо.

С. Д. Будаевай бригадын бүридэлдэ 5 хүн ороно. Хасуурта гэжэ газарта худэлжэ, 360 центнер шэмэтэ тэжээл бэлэдхээ. Баянгол гэжэ газарта С. В. Злыгостевэй хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив ажаллана. Тус бригадын 3 гэшүүд жэл бүри үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсажа, дүршэл шадабаритай болонхой. Үбhэ сабшахада теагүй газарта худэлжэ, 240 центнер үбhэ совхоздо тушааhан байна. Нютагай дунда hургуулинин hурагшад Б. Цыденов, В. Яковлев, В. Жапов гэгшэд тэдэнэртэй суг хүдэлжэ, ехэ туhа хүргөө hэн.

Н. ШАГДУРОВА.

...Э ХООЛООР ХАНГАЛГА ...НИИТЫН ХЭРЭГ

...да уулзалга бо... ...ЦК-гай Политбюрын, ЦК-гай сек... ...Никонов, түбэй ...уд болсон албан ...ын хүтэлбэрилэгшэд ...гаа. Хүн зоние ...ийлэ дээр хан... ...ийлгэ талаар бү... ...ай, республика... ...ой, он ороной ...э хото го... ...ийн, совет бо... ...ргаануудай яма... ...ой редакцинуудые ...оной правленидэ, ...згэз.

...й зүйлнүүдые ...брилхэ талаар ...хамжээнүүдые ...тухайдаа пар... ...ай нэгэдэхи се... ...родской Совет... ...хэ комитедүүд... ...уд, хизаарнууд ...ханнуудай аг... ...е комитедүүдэй ...мэдээсэз.

...н продукци үй... ...бүйлуулан бол... ...хадагалалгын, ...йдэлые партий... ...ргаа бодолоор ...ааhаань hаринаар ...эн байгаа.

...ленна комплек... ...асуудалнуудые ...дөөгэй, ажал... ...городуудай про... ...эрдэм ухаанай ...дэн хабаадуу... ...газарта горитой ...боложо байна ...комитедүүдэй ...ическэ ба эм... ...мэрие шэнжэ... ...эн харуулна.

...город, Минск, ...д, Калуга, Це... ...нож, Брест, Ви... Саратов болон ...хотонуудта үнэ... ...дуршэлтэй бо... ...агропромышлен... ...е хүгжөөлгэдэ ...хүсэ элсүүлэн ...гадна, эдэз ...үүдые үйлэдбэ...

...рилхэ талаар хото, хүдөөгэй харилсаан тогтоогдожо байна.

Зарим нютагуудта индустриин тэмо ехэ түбүүдые тойруулаад, аграрна бүhэлгэрнүүд тогтоогдожо, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын тусхай зоноонууд байгуулагдана. Колхоз, совхозууд, арендэ кооперативууд, таряашадай ажахынууд, хадагалалгын бааанууд, эдэз хоолой ба болбосоруулгын предприятинууд болсон районууд эдэ аграрна бүhэлгэрнүүдтэ оруулагдана. Хото городууд шадархи эдэ комплекснуудые хүгжөөлгэдэ промышленна предприятинуудай хэрэгсэлнүүд, материально-техническэ нөөсэнүүд элсүүлэгдэн гарсашалагдана.

Агропромышленна бүлэглэлүүдые — агрокомбинадуудые, агрофирмэнүүдые байгуулха хүдэлмэри ургэлжэлүүлэгдэнэ. Энэнь продукци үрилгые хорсохо, үйлэдбэрние хүгжөөлгын эршэ дэлисые хүрдедхаха арга олгоно. Энэнэй ашаар эндэ бүхы продукциин ургалта 6 процентээр, үйлэдбэриин хамтын ашаг үрэ 8 процентээр, ажалай бүтээсэ 30 процентээр дээшэлүүлэгдэв. Энэнь орсн доторхи дундуур хэмжээнhээ дээшэз болоно.

Жэшээнь, Воронеждо городой промышленностиин хүдөө нютагта зорюулагдажа, бэелүүлэгдэhэн жэлэй хүдэлмэриин хэмжээн 82 миллион түхэригтэ хүргэгдэhэн байгаа. Имагтал недондо жэл областиин хүдөө нютагуудта мянга гаран байшан, үбhэ хадагалха 400 hарабша, тарыанай 100 тсог баригдаhан байгаа. Богонихон болзор соо сыр гаргадаг 8 цех ашаглалгада оруулагдаа. Мүнөө 10 гаран иимэ цех хабсаргадажа байна.

Саратовска болон Пензенскэ областьнуудта болбосоруулгын предприятинуудай, эдэз хоолой индустриин хүсые үргэдхэхэ талаар ехэ юумэн хэгдэв. Энэнь городой хүн зоние эдэз хоолой зүйлнүүдээр хангалгаяа тогтоогдожо байна.

Колхоз, совхозуудай промышленна предприятинуудай хоорондо али алиндань ашатай туhатай удаан болзорой хэлсээн баталагдана. Кооперацийн үндэhөөр предприятинууд ажахынуудые хүгжөөлгэдэ мүнгэ зөөриеэ оруулдаг бэйна. Таряалан болон фермэнүүдhээ нэмэжэ өбтаhан продукци ажалша коллективүүдые эдэз хоолой зүйлнүүдээр хангалгада эльгээгдэнэ.

Олохон районуудта саад болон огород тарижа ургуулга ургэнөөр хүгжөөгдэжэ байнхай. Промышленна предприятинуудай шэнэ хамhабариин хүдөө ажахые байгуулха, хүдэлжэ байгаа ажахынууд үргэдхэгдэнэ.

Тиихэдэ олохон партийна комитедүүд, ерадай депутедуудай Соведүүд, агропромышленна органууд аграрна асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай мартын (1989 он) Пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ хэрэгые эмхидхэлгэдэ хангалтагүйгөөр хандэна, хулисэшэгүйгөөр үнжагайрна. Хото хүдөөгэй хоорондохи хамжаhай хэрэгүүдые хүгжөөхэ талаар эдэ бүгэдэ мүртэй үрэ дүнгүудые үгэнэгүй. Эдэз хоолой болон болбосоруулгын hалбариинуудай ямараар ашаглагдажа байта капитальна hомололгонуудhаа хойнohоо хиналта hуулаар табигдана. Эдэз хоолой зүйлнүүдээр хангалгые hайжаруулха комплексно программнуудые Ашхабад, Баку болон Гродно хотонууд hаял бэелүүлжэ захалба.

Мүнөө болотор олохон хото городууд овощ болон хартаабха хадагалха түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдээр дуталдана. Үбэлдөө хүдэлдэг теплицэнүүд үсөөн юм. Эдэз хоолой предприятинуудай хүсэй hулашаг байна, худалдаа наймаанай талмайнууд дуталдана. Ажал хэрэгүүдые hайжаруулха тодорхой хэмжээнүүд абтачагүй.

Архангельск, Барнаул, Горький, Калининград, Ярославль болон Кустанай хотонуудта теплицын ажахые үргэдхэхэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана.

Партиин зарим горкомууд, городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедүүд хүдөө нютагай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ промышленна предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд халирхайгаар хандана. Эдэз хоолой объектнүүдтэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб дүүргэгдэнэгүй. Хүсэн түгэс промышленна барилгын эмхинүүд хүдөө нютагта барилга хэлгэдэ hуулаар хабаадуулагдана. Усть-Каменогорскдэ, Темиртауда, Сумада, Ровнодо хараалагдаhан хэмжээнүүдэй ороидоол 3—4 процентнь агропромышленна комплексын барилга-хабсаралгын хүдэлмэридэ гаргашалагдана. Машина бүтээлгын предприятинуудай коллективүүд олохон түхэлэй машина түхеэрэлгэнүүдээр агропромышленна комплекснуудые хангаха талаар гүрэнэй захилнуудаа, хэлсээнүүдээ дүүргэнэгүй. СССР-эй Металлургиин министерство, СССР-эй Авиационно промышленностиин министерство, СССР-эй Хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерство хүдөөгэй ажалшадай үрда ехэ үритэй юм.

Мүнөө үе сагай эгээл шухала асуудал болохо эдэз хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилгэдэ хайша хэрэгээр, халирхайгаар хандажа яашье болохогүй гэжэ КПСС-эй ЦК-да партийна комитедүүдэй, совет зургаануудай анхаралаа хандуулhан байгаа. Энэ талаар эмхидхэлэй гэгээ хүдэлмэри нилээд эдэбхижүүлхые дурадхагдаа. Хүн зоние эдэз хоолой зүйлнүүдээр хангалгые hайжаруулхын тула хото городуудай хубитые дэшэлүүлхэ шухала.

КПСС-эй ЦК-гай Аграрна таhагые дэмжэгчэй орлогшонсэр Г. С. Огрызкин, Г. Г. Серегин, Эдэз хоолой ба худалдажа абалгын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комиссиин, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хүдэлмэрилэгшэд асуудалнуудые хэрэжа үзэлгэдэ хабаадаба.

(ТАСС).

Космонавтнууд «Мир» комплекс дээрэ

ТАСС-ай мэдээсэл

Замбуудинай «Союз ТМ-8» онгосо «Мир» комплекстой 1989 оной сентябриин 8-да Москвагай сагаар 02 час 25 минутада залгалдан холбогдоо. Тухеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые шалгаhанайнгаа hүүлээр Александр Викторенко, Александр Серебров станциин таhалга руу оробо.

«Мир» комплекс гурба хахад жэлhээ үлүү саг соо Газарые тойрон дабшана, энэнэй 880 үдэртэнь жолоодогдон ниидэhэн байгаа.

Александр Викторенко, Александр Серебров станци дээрэхи тухеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые хүдэлгэхэ, «Прогресс М» гэжэ автомат онгосо дээрэhээ ашаа буулгаха юм. Астрофизикын талаар урда тээхи экипажнуудай эхилhэн шэнжэлэлгэнүүдэй, туршалгануудай программые, Газарай байгаалиин нөөсэ баялигуудые, замбуулинай биологиие, медициниз болон тенхологиие шэнжэлэлгэеэ үргэлжэлүүлхэ байна.

Шэнэ научна аппаратура болон тухеэрэлгэнүүдээр хангагдаhан тусхай хоёр модультой «Мир» комплекс холбогдохо. Энэнь эрдэм ухаанай ба арадай ажахын аша туhада шэнжэлэлгэнүүдэй аша үрые нилээд дээшэлүүлхэ арга олгохо юм.

Телеметрическэ баримта мэдээнүүдэй hоор жолоодогдодог комплексын бүхы тухеэрэлгэнүүд hайнаар хүдэлнэ.

Александр Викторенкын, Александр Серебровой бэенүүд hайн.

Түгнын шулуун нүүрhэнэй уурхайн барилга дээрэ жолоошодой дүүргэдэг ехэ үүргэ тухай хэлhэнэй үлүү. Энэ барилгын эхилhэн сагhаа хойшо Г. Н. Лысков эндэ хүдэлнэ. Тэрэ жолоошодой бригадир. Геннадий Николаевичай бригадада 70 жолоошод хүдэлнэ. «Белаз-110» тухэлэй машинада Александр Зырянов, Василий Курмасов, Юлай Собитов гэгшэд бэе бэеэ hэлгэн хүдэлдэг юм. Нэгэдэхи классай жолоошон бригадир Г. Н. Лысков (зураг дээрэ) хамта хүдэлдэг нухэдтөө жэшээ харуулдаг.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

ГАЛАЙ АЮУЛ САРАХА АЛБАНАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ «ТҮЙМЭР САРАЛГАДА ШЭН ЗОРИГ ГАРГАhАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түймэрэй үедэ хүнүүдые аршаан абаhадаа, шэн зориг гаргаhанайнь, эрэлхэг ябуулгануудые хэhэнэйнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэhөө **«Түймэр саралгада шэн зориг гаргаhанай түлөө»** медаляар шагнаха:

Дотоодын албанай сержант **Шашин** Николай Ивановичые— Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын түймэр сараха талаар сэрэгэй шэнжэтэй частиин отделениин командир.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. ВОРОТНИКОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Секретарь С. ЧИСТОПЛЯСОВ.

Москва,
1989 оной сентябриин 7.

КПСС-эй обкомой ба Улаан-Үдын горкомой хамтын пленум

ПАРТИЙНА ХҮДЭЛМЭРИИН ОНОЛ АРГАНУУДЫЕ НАРИЖУУ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Колхоз хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэмжээе жэлһээ жэлдэ улам үргэдхэжэ, социальна һалбариие хүгжөөхэ талаар ехэ амжалтануудые түйлажа байна. Энэ талаар ажахын коммунистнууд ехэ хүсэлэл ороолдолгонуудые гаргана.

«БАМтоннельстрой» трестын захиргаанай парткомой (нүхэр А. А. Линник) үмэнэ коммунистнууд ходо хедо тоосожо байдаг юм. Уставай эрилтэнүүдые, албанай үялганууда ямараар дүүргэжэ байһан тухай коммунистнууд тооседог. Үзэл сурталай ябуулганууд хэгдэдэг, парткомой нүүдэл зөсөданинууд нютаг нютагуудта үргэнөөр үнэргэдэдэг байна. Эдэ бүгэдэ коммунистнуудай түрүү үүргые дээшэлүүлхэ, партийна организацинуудай дөнгөлхэ арга шадабариие нэмэхэ арга олгоно.

«Буратагропромпроект» институдай партийна организаци (нүхэр П. М. Алдаев) аша үрэ охэтэйгээр хүдэлнэ. Ажахы эрилэлгын шэнэ эрхэ байдалда орохо гээшэ институдай коммунистнуудай эмхидхэлэй ба ахуумүүжүүлгын хүдэлмэрийн гол зериллонь болоно. Коммунистнууд-хүтэлбэрилэгшэд партийн суглааануудаа дээрээ энэнэ тухай сог үргэлжэ тоосодог. Энэ жэлэй эхиндээ хойшо институт ажахын тоосоной хөрөдэхи модельдэ орожо, ажалай бүтээсэ 1.5 дахин дээшэлүүлхэ, проектнэ хүдэлмэрийн шэнэ арьые һайжаруулха арга олгосо.

Иимэ жэшээнүүдые олосор дүрдэжа болоно. Гэхэтэй хамта мүнөөнэй эрхэ байдалда һуулаар хүдэлдэг, коллектив сосгосо хүндэгүй, ажабайдалай дабшалтаһаа гээдэшэнэн, хүдэлмэрийн шэнэ түхэл шэнжэлүүдые бэдэрдэгүй, коллективүүдэй ажабайдалда үүгржа байһан дутуу дүгнэлүүдые усадалгатай тэмсэлдэ хайша хэрэгээр хандадаг партийна органнзацинууд, партийна комитедүүд менэйда үшөөл олон байнаар.

Жишээнь, «Бурятгражданстрой» гэжэ проектно-барилгын нэгэдэлэй парткомые (нүхэр В. С. Дионов) жишээ болгон, өгөжа хаяа. Тус нэгэдэлэй өмөө хэрэгүүд һаньаа зобосно. Эндэ үйлэдбэриин хүсэлүүдэй гурбанай нэгэ хубинь ашаглалгада орууллагданхай, байгууллгэ гаргүүдые ашаглаха түсэб дүүргэдэнэгүй. Байшан гэрнүүдые бэри э түсэб дүүргэдэнэгүй, гэр бэрхшэдэй хүдэлмэриин шанар хэмжалтагүй муу байна гэһэн олон тоото гомдолнууд орсно. Гэхэтэй хамта эндэ салиг хүлнэгэй урагалта ажалай бүтээсэн урагалтаа хоёр шахуу дахин дээшээ байна. Иимэ хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд хүнүүдтэ, коллектив доторой байдалда мүүгаар «нүлөөлдэг байхаюм. Эдэ бухы дутуу дунданууде усадхахын тула партком шухала хэмжэлүүдые өбөөгөөгүй. Цехэй партийна организацинуудай, партийна бүлэгүүдэй хүдэлмэрие партком һуулаар ябуулна, муугаар хинэна, тэдэнэй урагшаа дабшалтада, Бодото байдалые һайжаруулха талаар ажал ябуулганууда программа зохёохыень коммунистнууд -хүтэлбэрилэгшэдые, коммунистнуудые нийтын эмхинүүдэ, ажалша коллективүүдэй соведүүдэ хүдэлдэг коммунистнуудые элсүүлэн хабаадуулдаг гүй байна.

Мухар-Шэбэрэй районой «Түгнүйугольстрой» трестын, Железнодорожно районой «Бурятстройматериалы» болон «Продтовары—3» нэгэдэлнүүдэй, Тунгэнэй районой «Восточные Саяны», Иволгын районой «8-ое марта» колхозуудай, Хориин районой Ангагай совхозой. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэгээлэмжэ ханалгын министерствын, Сүүн Сибириин технологическа институдай, «Забайкалпос» нэгэдэлэй Ярунын леспромхозэй болон бусад эмхинүүдэй партийна организацинуудаа үе сагай зриллгэнүүдэ гэгэдэжэ, эмхидхэлэй-партийна ба үзэл суртэлай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һуулаар ябуулна.

Иимэ байдалһаа гаража, хүсэ шадалса эдсүүлхэ арганнуудые тодорхойлодсень, хүдэлмэрийдөө иимэ ёһо гурим баримталгадень, партийна организацинуудта туйалха шухала. Энэ хадаа партийн горкомуудай, райкомуудай, КПСС-эй обкомой талагуудай бэелүүлхэ уялганууд болоно.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда партийн горкомуудай, райкомуудай үүрэг улам дээшэлнэ. Тэдэнэй ажал ябуулгаһаа бүхы партийна хүдэлмэриие һайжаруулха гол түлэб дуулдыдана. Хүсэн түгэс партийна организацда общество доторх нийтэ-политическэ тогтууритай байдалай үндэһэ һуури, социальна ба экономическа хүгжэлтын зериллгэнүүдые амжалтатайгаар шиидхэлэгын гол эрхэ нухэсэлнүүдэй нэгэнийень болоно гэжэ мэдэй ажабайдалай дүй дүршэл элеэр харуулна.

Партийна хүдэлмэридөө шэнэхэр хандадаг, парти доторой ба үзэл суртэлай хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулдаг, кадрнуудай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлдэг, совет, ажахын, комсомолой, профсоюзэй болон нийтын бусад эмхинүүдтэй хэрилсаа холбоогоо зүбөөр тэруулан табидаг дэлмэридөө иимэ ёһо гурим баримталгадень, партийна организацинуудта туйалха шухала. Энэ хадаа партийн горкомуудай, райкомуудай, КПСС-эй обкомой талагуудай бэелүүлхэ уялганууд болоно.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда партийн горкомуудай, райкомуудай үүрэг улам дээшэлнэ. Тэдэнэй ажал ябуулгаһаа бүхы партийна хүдэлмэриие һайжаруулха гол түлэб дуулдыдана. Хүсэн түгэс партийна организацда общество доторх нийтэ-политическэ тогтууритай байдалай үндэһэ һуури, социальна ба экономическа хүгжэлтын зериллгэнүүдые амжалтатайгаар шиидхэлэгын гол эрхэ нухэсэлнүүдэй нэгэнийень болоно гэжэ мэдэй ажабайдалай дүй дүршэл элеэр харуулна.

Партийна хүдэлмэридөө шэнэхэр хандадаг, парти доторой ба үзэл суртэлай хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулдаг, кадрнуудай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлдэг, совет, ажахын, комсомолой, профсоюзэй болон нийтын бусад эмхинүүдтэй хэрилсаа холбоогоо зүбөөр тэруулан табидаг дэлмэридөө иимэ ёһо гурим баримталгадень, партийна организацинуудта туйалха шухала. Энэ хадаа партийн горкомуудай, райкомуудай, КПСС-эй обкомой талагуудай бэелүүлхэ уялганууд болоно.

Гэхэтэй хамта иимэ ушарнуудай юундэ дайралдаһаниие нариная, залан шуудаар шэнжэлжэ, шалтгаанууд ыень элирүүлхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ ушар бүхэндэ тон анхаралтайгаар хандаха шухала. Хубиингаа бэрхэшээлнүүдһээ болон муу байдалнаа уламжалан, иимэ шиидхэбэри абадаг ветерануд, наһатай болон үбшэн хүнүүд тухай хөөрэлдөөнэй гарахадань, иланганя ачхаралтай байха ёһотойбди. Тэдэнэй ажабайдалай хүндэ хүшэр хаһадань туйалха гээшэ эндэ гол асуудал болсно.

Юрэнхы дээрэнь хэлэхэдээ, партийн зэргэнүүдые улам бэхижүүлхэ талаар хүдэлмэриеэ бүри эршэдхэхэ хэрэгтэй гээд тэмдэглэхэ байнабди. КПСС-эй Кабанскын райкомой хүдэлмэриие партийн обком байгша ондо шэнжэлээ. Партида шэнэ гэшүүдые абаха талаар хүдэлмэридэ ушарһан алдуунуудай болон дутуу дундануудай гол шалтагаанийнь парти доторой хүдэлмэридэ райкомой гаргаһан алдуунууд, партийна эхин организацинуудай эдэбхигүй байһан ушар, партида орожо байһан коммунистнуудта табигдадаг эрилтын бага байһан ябадал гээд энэ шэнжэлэлгэ харуулаа.

Партийн гэшүүнэй арюун сэбэр болон залан сэхэ шэнжэшанар улам батадхаха талаар ябуулжа байна. Хүдэлмэри түхайгаа партийн обкомой КПСС-эй ЦК-гай (КПК-да тоосоһоной һүүлээр жэл үлүүтэй сог үнэрэбэ. Олонхи КПСС-эй горкомуудболон райкомуудаа, партийна эхин организацинууд коммунистнуудай гаргаһан муу ябадалнуудые урданайхиһаа залан шуудаар сэгнэдэг, партийнгаа зэргэнүүдые эрид шиидэнгээр сэбэрлэдэг болоо. Үнэрэһэн энэ сог ссо элдэб шалтгаанаар республика ссомнай бухыдөө 425 хүн КПСС-эй зэргэнээ гаргагдаа, гэшүүндэ 207 кандидат партида абтаагүй. Иланганя хүтэлбэрилэгшэд-коммунистнуудай зүгһөө гаргагдаһан муу ябадалнуудтай эбсэжэ огто болохогүй. Иимэ ябадалнууд үсөөн бэшээр үзэгдэдэг зандаа ха юм. КПК-гай шалгалта үнэргэрэнэй һүүлээр 21 хүтэлбэрилэгшэд - коммунистнууд элдэб муу ябадалнуудые гаргаһанайнгаа түлөө хэнэгдэдэ. «Бурятфото» нэгэдэлэй директор А. Б. Мэдаев. Загарайн РСУ-гай начальник В. И. Федотов, арадай хиналтын Хэжэнгын районой комитедэй түүрүүлэгшэ В. Ц. Ринчино, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организацийн секретарь В. М. Кудрявцев болон бусадые тэдэнэй дунда нэрлэгдэхэ байна.

КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдые хазагайруулһан хүнүүдтэ үндэр эрилтэтэйгээр, эбсэшэгүйгөөр хандалтын эрхэ байдалые партийна организацинууд, партийн горкомуудболон райкомууд байгуулха ёһотой.

Областной партийна организацийн ажал ябуулгын хэм хэмжээе дээшэлүүлхэдээ, партийн обкомой, тэрэнэй бюрогой болон обкомой аппарадай хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха гээшэ айхабтар шухала удха шанартай. Партийн обкомой гэшүүд болон гэшүүндэ кандидадууд, шалгалтын комиссийн гэшүүд областной партийна организацийн хүтэлбэрилэхы органнуудай бүридэлдэ урданайхиһаа эдэбхитэйгээр хүдэлдэг болоо гэжэ тэмдэглэмээр.

Манай ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдээр бии болгогдоһон партийн областной комитедэй комиссинууд хүдэлмэриин шэнэ түхэл маяг болоно. Тиимэнээ партийн обкомой секретариат, эмхидхэлэй партийна болон кадрнуудтай хүдэлмэри ябуулдаг таһаг (А. А. Молитвин), мүн партийн обкомой бүсад таһагууд тус комиссинуудай һайнаар хүдэлхэ бухы арга боломожонуудые хэмгаха ёһотой.

Партийн обкомой бюрогой хүдэлмэриие бүри гуримшуулха талаар хэмжээнүүд абтажа байна. Заседанинуудаа тоо үсөөрүүлэгдээ, зүбшэн хэлсэхэ асуудалнууд мүн лэ үсөөн болгогдоо. Мүнөө партийн обкомой бюрогой зүблэхэ зүйлдэ республикын, областной партийна организацийн ажабайдалай тон шухала үргэн ехэ асуудалнууд оруулагдадаг болоо гээшэ. Эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ амгалан, хэрэг бүтээхын оршон байдалда үнэрдэг болонхой. Хүн бүхэн оорынгөө һанамжа хэлэхэ арганай. Бухы шиидхэбринүүдые хамтадаа ёһачабди.

Партийн обкомой аппарадай [illegible] хүдэлмэриин тулаг маягуудые болон онол арганууде нарижуулан һайжаруулха, хүтэлбэрилгын политическэ онол арганууде хэрэглэжэ һураха талаар партийн обкомой секретариат горитой хүдэлмэри ябуулна. КПСС-эй обкомой хүдэлмэрилэгшэдэй тоо 30 процентээр хорогордо, 14 тэһанай ороондо 8 тэй үлэгдэе. Иимэ шэнэ байгууламжатай тааралдуулагдаи, КПСС-эй обкомой секретарьнарай болон таһагуудэй үялганууд шэнэхэ зохёогдоо, партийн обкомой аппарат горитойгоор шэнэлэгдээ. хүдэлмэриинь гурим шэнэгэр табигдаа. Аппарадые үсөөрүүлһэнэй болон һалбариин таһагуудые үүгы болгоһоной һүүлдэ хүдэлмэримнай бүри үндэр хэмжээндэ гараа гэжэ хэлэжэ болохогүй ааб даа. Нэгэдхэхэр, эдэ хэрэгүүдэй бэелүүлэгдэһэнэй һүүлдэ багахан саг үнэгдэе. Хөёрдохёор, хүдэлмэрилэгшэдэй болон таһагуудай тоогой үсөөрөөшье һаань, дорохоо болон дээрэһээ обкомдо орожо байдаг асуудалнуудай хэмжээн бага болоогүй. Иимэ эрхэ байдалда таһагуудта болон аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэриеэ бүри һайнаар хэдэг болохын хажуугаар эгээл гол, республикын ажабайдалай хурса асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулха шадабари хэрэгтэй. Партийна органой дүүргэхэ ёһогуй үялганууде баслуулгэнээ арсажа, бүри үргэн дэлисэтэйгээр, гүнзэгыгөөр хүдэлжэ һураха хэрэгтэй болоно гээшэ. Партийн обкомой секретарьнуудай болон таһагуудые даагшанарай урда энэ зорилго табигдана. Эдэнэр бултадаа таһагуудай шэнэ эрхэ байдалда үндэр ашаг үрэтэйгөөр хүдэлхэ ябадалыень хангаха, партийна организацинуудтай, ажаглшаг коллективүүдтэй хэрилсаа холбоогоо улам бэхижүүлхэ, хүдэлмэриингөө хуушан онол арганууде-аа зэсэлэн арсаха, гаисел кабинет соогоо хүдэлхэеэ болихо ёһотой.

Партийн обкомдо һая болоһон уулзалга дээрэ обкомой зарим таһагуудые даагшанарые болон бүсад хүдэлмэрилэгшэдые удаан сог соо республикын районуудаар ябанагүй, ябаашье һаа, хүдэлмэридэмнай бодото туйалажа үзүүлнэгүй гэжэ КПСС-эй райкомуудай нэгэдэхи секретарьнар тон зүб шүүмжэлэн байха юм. Хубилгаа шэнэлэлгын политикын бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһан газарнуудта—цехүүд соо, барилгын талмайнууд дээрэ, таряалан болон фермэнүүдтэ мүнөөнэй партийна хүдэлмэрилэгшэн ажал ябуулагдаха зэргэтэй.

Олониитэ зоной политикаар улам ехээр һонирходог болохоодо, общественые демократизацилгын үедэ партийна хүдэлмэри ябуулхэ гээшэ урданайхиһаа хүндэ болоо гэжэ бултанда мэдэжэ ааб даа. Мүнөөнэй партийна хүдэлмэрилэгшэдэй диилэнхи олониинь хэрюусалга ехэтэй, үнэн сэхэ, хэрэг байдалаа мэдэхэ хүнүүд юм. Тэдэнэр бултадаа сагаа тоолонгуй хүдэлжэ, обществода айхабтар хэрэгтэй ажал бэелүүлнэ. Тэрэл зуура тэдэнэр энэ ехэ хүдэлмэридөө бодото туйаламжа, дэмжэлгэ хододоо абанагүй гэжэ голхорон хэлэхэ байнабди.

Тон зүб, хэрэг бүтээхы шүүмжэлэлэй хажуугаар партийна аппарадые болон партийна хүдэлмэрилэгшэдые нэрэ һурагүй, хамаагүй шүүмжэлхэ ябадалнууд үсөөн бэшэ ушардаг болонхой. Партийна хүдэлмэрилэгшэдтэ үгтэдэг «хүнгэлэтэнүүд» тухай ямаршье үндэһэгүй хөөрэлдөөнүүд гарадаг зандаа. Жишээ болгон, партийна хүдэлмэрилэгшэдэй туршаалта салинууд КПСС-эй горкомуудай болон райкомуудай хүдэлмэрилэгшэдэй туршаалта салинуудынь предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ба ахамад мэргэжэлтэдэй салинһаа 30—45 процентээр бага юм. Партийн обкомойшье харюусалгата хүдэлмэрилэгшэдэй салин предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй, албан зурганууде болон бусад эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй олонхиин салинһаа бага байдаг.

Үгышье һаа, бултантай хамта партийна хүдэлмэрилэгшэдэй эмшэлүүлдэг 3-дахи больница тухай асуудал абаад хараа. Энэ больницада ябадаг зоной 10 процентээ ехэ бэшэнь партийна хүдэлмэрилэгшэд юм. Гол түлэб тусхайта пенсионернүүд, предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэриин түүрүүшүүл, эрдэмтэд болон зохёохы хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэриин түүрүүшүүл, эрдэмтэд болон зохёохы хүдэлмэрилэгшэд энэ больницада ерэжэ, эмшэлүүлдэг байна. Нёдондо тус больницын зарим байрань республиканска больницада дамжуулагдажа, эндэ нэгэ отделени хүдэлжэ эхилээ гэжэ нэмэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Партийна органуудые болон партийна аппарадые ямаршье үндэһэгүйгөөр шүүмжэлхэ ябадалые эрид бүруушааха зуураа, эдээнэй бүридэлые шанарэйнь талаһаа һайжаруулха, залуу болгохо, хэрэг бүтээхы, политическэ болон оюун ухаан бодолой үндэр ехэ шэнжэ шанартай зоноор шэнэдхэхэ шухала байһаниие тэрэл зуура харангүй байхын аргагүй. Нютагай үндэһэ яһатанай кадрнуудай үргалтада саг үргэлжын анхаралаа хандуулжа байха хэрэгтэй. Партийн обкомой аппарат соо хүдэлдэг зоной 55 процентнь нютагай үндэһэ яһатан болоно. КПСС-эй горкомуудта болон райкомуудта энэ тоо 46 процентдэ хүрэнэ. Харин министерствануудай, комитедүүдэй болон албан зурганууде хүтэлбэрилэгшэдэй 60 процентнь болодог юм. Сааашдеашье кадрнуудай национальна бүридэлэй тэнсүүрние хараа-һаа алдангүй байха шухала.

Областной партийна организацида бүхыдэнь кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэриин ямар байһаниие хаража үзэхэдэ, энэ хэрэгтэ алдуунууд болон дутуу дунданууд үшөөл айхабтар олон байна. Олон партийна комитедүүдтэ кадрнуудай найдамтай нөөсэ бүридэл үгы байна, залуу, ехэ ерэздүйтэй хүдэлмэрилэгшэд үсөөнөөр дэбжүүлэгдэнэ. Тиимэнээ партийн горкомуудболон райкомууд зарим ушернуудта залан шууд бэшэ ябадал гаргажа, хэрэг бүтээхы болон оюун ухаан бодолой ахир шэнэжэ шанартай зониие хүтэлбэрилхы туршаалнуудта дурадхадаг байха юм. Һүүлэй гурбан жэлэй туршэ соо ажалаа зохихо соонь хэжэ шадаагүй, өөрынгөө нэрэ бүзарлаһан партийна органуудай номенклатуреда ородог 386 хүтэлбэрилэгшэд эзэлжэ байһан тушаалнуудһаа сүлөөлэгдөө. Эдэ бухы жэшээнүүд партийн обкомой, райкомуудай болон горкомуудай нэрэ хүндэдэ муу нүлөө үзүүлнэ.

Партийн обкомой бюрогой заседани дээрэ хүтэлбэрилхы кадрнуудтай партийн Гусиноозёрскын горкомой ябуулдаг хүдэлмэри тухай асуудал хараже үзэхэдэмнай, кадрнуудтай ябуулдаг хүдэлмэриеэ КПСС-эй тус горком тон гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзэдэггүй байна гээд тодорбо. Энэ район соо хүтэлбэрилхы туршаалнуудта тон үсөөн залуу зон дэбжүүлэгдэнхэй. Байгша табан жэлэй гурбан жэл соо хүдөөгэй ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй болон мэргэжэлтэдэй гурбанайнь хөөр хуби һэлгэгдэһэн байна юм. Бэшүүрэй, Хурамхаанай, Захааминай районуудта хүдөө ажахын кадрнуудай һэлгэсэ үшөөл ехэ зандаа байна.

Кадрова политика бэелүүлгэ, кадрнуудые шэлэн ололго ба хубаарилан табилга партийн тон шухала зорилгонуудай нэгэн зандаа үлэнхэй. Энэ хэрэгые демократизацилга шэнэ амисхаал оруулна. Зүгөөр партийна органууд хадаа кадрнуудаа улам гүнзэгыгөөр, һайн бодомжотойгоор шэнжэлдэг. олон зоной дунда тэдээн тухай һанамжа дуулажа абаха, найдамтай бүридэл бии болгохо үялгатай. Кадрнуудтай ябуулгадаг хүдэлмэриие партийна органуудай болон партийна организацинуудай харгалгалга дорофоо гаргажа яашье болохогүй.

Хүтэлбэрилэгшэдые һунгаха, сулеа болоһон тушаалнуудта шэлэгдэн гуримаар зонийе ололхо хэрэг дүүрэн хэмжээн соонь хэрэглэдэг болоходо, кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэриие демократизацилхада, мэдэлдэнь байнан зондоо табигдаг эрилтээ хүтэлбэрилэгшэд бага болгохо ёһогүй. Хүтэлбэрилэгшэдые һунгахадаа, олон ушарта булэг зоной хубинь һанамжа, нютагаа хэрэлга гаргалгатай, бултанда тааламжатай, бухы юумэ зубшөөдэг хүдэлмэрилэгшэдта дуугаа үгэхэ ябадалтай бидэнэр эбсэхэ ёһогүйбди. Иимэ ушарнуудта хэрэг бүтээхы шэглэлтэй партийна хэндаса айхабгар хэрэгтэй.

Кадрнуудта табигдадаг эрилтээ эрид дээшэлүүлхэ, абтаһан шиидхэбринүүдэй дүүргэлтые хиналгые болон шалгалгые эрид шангадхаха шухала байһан мүнөө сагай оршон байдалда тодоор элирэн харагдана. Олонхи партийна шиидхэбринүүдэй нэрэ хүндэнь юундэ унанаб гэхэдэ, тэдэнэр дүүрэн бэшээр бэелүүлэгдэнэ, сог соогоо дүүрэгдэнэгүй ха юм. Эндэ дутуу дунданууд олон. Энэ ушарта партийн обком бодото жэшээ харуулнагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Партийн горкомуудай болон райкомуудай, партийна организацинуудай хүдэлмэриие үгэ хэрэг хөёрой хоорондохи алгасалдаанай гараһан ушарнууд олон байна.

Жишээлхэдэ, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгын асуудал абаад хараа. Энэ талаар шиидхэбринүүд олоор абтанхай. Зүгөөр хэрэгнай аалин бэелүүлэгдэнэ. Байгша табан жэлэй гурбан жэл соо энэ эд бараа үйлэдбэрилгын хэмжээнэй 35 процентээр ехэ болгогдоһоноор омогорохо ёһогүйбди. Юуб гэхэдэ, РСФСР-эй олон областнуудһаа энэ талаар хөёр дахин, Россин дундуур дүнгүүдлэн горитойгоор гэгэдэжэ ябанабди. Коллективэй гэшүүдэй салин хүлнэнэй нэгэ түхэригтэ эгээл нимэ хэмжээнэй, үшөөшье ехэ арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргадаг байха ёһотойбди. Харин бидэнэр мүнөө республика соогоо дунда эзэргэр 48 мүнгэнэй эд бараа гарганабди. Харин ЛВРЗ, ЗММК, «Бурятфермماш» нэгэдэл 6—8 мүнгэнэй, Сэлэнгын ЦКК болон Зэдын комбинат 5—5 мүнгэнэй нимэ эд бараа гаргадаг байха юм. Юундэ иимэ байдал тохёолдооб гэхэдэ, партийн обкомой (нүхэд Саржан, Лыкшитов), республикын Министрнүүдэй Соведэй (нүхэд Булдаев, Агалов, Табалаев) зүгһөө бодото хиналгын хэгдэгэгүй. эмхидхэлэй хүдэлмэриин ябуулгадаагүй дээрэһээ үшараа.

Республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгын, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгын, болбосоруулгын болон эдэ зоолой промышленностиин асуудалнуудые партийн обкомой бюрогой заседанинууд болон пленумууд дээрэ оло дахин хараже үзөөбди, олон шухала тогтоолнуудые баталан абаабди. Тиигэбэшье эдэ тогтоолнууд тон муугаар дүүргэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, партийн обком [illegible] Албашеев, Шевченко) эмхидхэлэй ашаг үрэтэй хүдэлмэри ябуулнагүй, Агропромой, партийн райкомуудай болон горкомуудай ажал ябуулгые һуулаар хинана.

Мүнөө тогтоод байнан байдалһаа улэмжалхада, бухы зиндаагай хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдадаг эрилтээ горитойгоор дээшэлүүлхэ, абтаһан шиидхэбринүүдэй дүүргэлтые хиналгые улам шангадхаха шухала гээд тодорно. Хэрэгэй хэр зэргээр бүтээгдэжэ байһаниие нарин нягтаар хиналга хуушан юумэнтэй болон харюусалгагүй, албан хойрог ябадалтай тэмсэлэй гол арга болохо байна.

«...Манай эндэхи үзэн ядама обломовско оршон байдалда хэрэгнай урагшагүйдэхэ... Хэрбээ адгалаа, хараагүй һаань, туугаагүй һаань, шалгаагүй һаань, гурбан ташуураар зэргэ сохёогүй һаань».— гэжэ үшөө 1922 ондо В. И. Ленин хэлэһэн байна. «Зониие бэдэрхэ, хүдэлмэриеэ шалгаха,—энэ бухы юумэндэ түйатай...»—гэжэ тэрэ заадаг һэн.

Эдэ үгэнүүдынь мүнөөдэршье айхабтар шухала зандаа гэжэ һанагдана.

Мүнөө үе сагай эрхэ байдалда областной партийна организацийн үзэл сурталай хүдэлмэри бухы дээрээ эрид һайжаруулагдаха, шэнэлэгдэхэ ёһотой. Энэнэ тухай пленумнээ урид үнэргэгдэнэн үүлэалганнуудта хабаадаһан олон хүнүүд хэлэһэн байна. Политическэ хүдэлмэридэ большевизмын эрхим һайн ёһо заншалнуудые һэргээхэ, социализмын, мансан совет ажабайдалай бүлүү һайн талые зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ тухай, хүн зоной интернациональна ёслон патриотическа хүмүүжүүлгые эрид һайжаруулха, манай обществын нийтэ-политическэ оршон байдалые һайжаруулха талаар үргэн дэлисэтэй хүдэлмэри ябуулха гэжэ тэдэнэр хэлээ һэн.

Партийн обком, партийн обкомой бюро, секретарьнар, обкомой талагууд, областной партийна организацийн бухы хубинууд бухы партийно-политическэ хүдэлмэриие, хүн зоной үзэл сурталай-политическэ, ажалай, абари заншалай талаар хүмүүжүүлгые эрид шангадхаха шухала байна. Эндэ ушарта партийн обком бодото жэшээ харуулнагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Партийн горкомуудай болон райкомуудай, партийна организацинуудай хүдэлмэридэ үгэ хэрэг хөёрой хоорондохи алгасалдаанай гараһан ушарнууд олон байна.

Жишээлхэдэ, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгын асуудал абаад хараа. Энэ талаар шиидхэбринүүд олоор абтанхай. Зүгөөр хэрэгнай аалин бэелүүлэгдэнэ. Байгша табан жэлэй гурбан жэл соо энэ эд бараа үйлэдбэрилгын хэмжээнэй 35 процентээр ехэ болгогдоһоноор омогорохо ёһогүйбди. Юуб гэхэдэ, РСФСР-эй олон областнуудһаа энэ талаар хөёр дахин, Россин дундуур дүнгүүдлэн горитойгоор гэгэдэжэ ябанабди. Коллективэй гэшүүдэй салин хүлнэнэй нэгэ түхэригтэ эгээл нимэ хэмжээнэй, үшөөшье ехэ арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргадаг байха ёһотойбди. Харин бидэнэр мүнөө республика соогоо дунда эзэргэр 48 мүнгэнэй эд бараа гарганабди. Харин ЛВРЗ, ЗММК, «Бурятфермماш» нэгэдэл 6—8 мүнгэнэй, Сэлэнгын ЦКК болон Зэдын комбинат 5—5 мүнгэнэй нимэ эд бараа гаргадаг байха юм. Юундэ иимэ байдал тохёолдооб гэхэдэ, партийн обкомой (нүхэд Саржан, Лыкшитов), республикын Министрнүүдэй Соведэй (нүхэд Булдаев, Агалов, Табалаев) зүгһөө бодото хиналгын хэгдэгэгүй. эмхидхэлэй хүдэлмэриин ябуулгадаагүй дээрэһээ үшараа.

Республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгын, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгын, болбосоруулгын болон эдэ зоолой промышленностиин асуудалнуудые партийн обкомой бюрогой заседанинууд болон пленумууд дээрэ оло дахин хараже үзөөбди, олон шухала тогтоолнуудые баталан абаабди. Тиигэбэшье эдэ тогтоолнууд тон муугаар дүүргэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, партийн обком [illegible] Албашеев, Шевченко) эмхидхэлэй ашаг үрэтэй хүдэлмэри ябуулнагүй, Агропромой, партийн райкомуудай болон горкомуудай ажал ябуулгые һуулаар хинана.

Мүнөө тогтоод байнан байдалһаа улэмжалхада, бухы зиндаагай хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдадаг эрилтээ горитойгоор дээшэлүүлхэ, абтаһан шиидхэбринүүдэй дүүргэлтые хиналгые улам шангадхаха шухала гээд тодорно. Хэрэгэй хэр зэргээр бүтээгдэжэ байһаниие нарин нягтаар хиналга хуушан юумэнтэй болон харюусалгагүй, албан хойрог ябадалтай тэмсэлэй гол арга болохо байна.

«...Манай эндэхи үзэн ядама обломовско оршон байдалда хэрэгнай урагшагүйдэхэ... Хэрбээ адгалаа, хараагүй һаань, туугаагүй һаань, шалгаагүй һаань, гурбан ташуураар зэргэ сохёогүй һаань».— гэжэ үшөө 1922 ондо В. И. Ленин хэлэһэн байна. «Зониие бэдэрхэ, хүдэлмэриеэ шалгаха,—энэ бухы юумэндэ түйатай...»—гэжэ тэрэ заадаг һэн.

Эдэ үгэнүүдынь мүнөөдэршье айхабтар шухала зандаа гэжэ һанагдана.

Мүнөө үе сагай эрхэ байдалда областной партийна организацийн үзэл сурталай хүдэлмэри бухы дээрээ эрид һайжаруулагдаха, шэнэлэгдэхэ ёһотой. Энэнэ тухай пленумнээ урид үнэргэгдэнэн үүлэалганнуудта хабаадаһан олон хүнүүд хэлэһэн байна. Политическэ хүдэлмэридэ большевизмын эрхим һайн ёһо заншалнуудые һэргээхэ, социализмын, мансан совет ажабайдалай бүлүү һайн талые зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ тухай, хүн зоной интернациональна ёслон патриотическа хүмүүжүүлгые эрид һайжаруулха, манай обществын нийтэ-политическэ оршон байдалые һайжаруулха талаар үргэн дэлисэтэй хүдэлмэри ябуулха гэжэ тэдэнэр хэлээ һэн.

Партийн обком, партийн обкомой бюро, секретарьнар, обкомой талагууд, областной партийна организацийн бухы хубинууд бухы партийно-политическэ хүдэлмэриие, хүн зоной үзэл сурталай-политическэ, ажалай, абари заншалай талаар хүмүүжүүлгые эрид шангадхаха шухала. Энэ ушарта партийн обком бодото жэшээ харуулнагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Партийн горкомуудай болон райкомуудай, партийна организацинуудай хүдэлмэридэ үгэ хэрэг хөёрой хоорондохи алгасалдаанай гараһан ушарнууд олон байна.

Жишээлхэдэ, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгын асуудал абаад хараа. Энэ талаар шиидхэбринүүд олоор абтанхай. Зүгөөр хэрэгнай аалин бэелүүлэгдэнэ. Байгша табан жэлэй гурбан жэл соо энэ эд бараа үйлэдбэрилгын хэмжээнэй 35 процентээр ехэ болгогдоһоноор омогорохо ёһогүйбди. Юуб гэхэдэ, РСФСР-эй олон областнуудһаа энэ талаар хөёр дахин, Россин дундуур дүнгүүдлэн горитойгоор гэгэдэжэ ябанабди. Коллективэй гэшүүдэй салин хүлнэнэй нэгэ түхэригтэ эгээл нимэ хэмжээнэй, үшөөшье ехэ арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргадаг байха ёһотойбди. Харин бидэнэр мүнөө республика соогоо дунда эзэргэр 48 мүнгэнэй эд бараа гарганабди. Харин ЛВРЗ, ЗММК, «Бурятфермماш» нэгэдэл 6—8 мүнгэнэй, Сэлэнгын ЦКК болон Зэдын комбинат 5—5 мүнгэнэй нимэ эд бараа гаргадаг байха юм. Юундэ иимэ байдал тохёолдооб гэхэдэ, партийн обкомой (нүхэд Саржан, Лыкшитов), республикын Министрнүүдэй Соведэй (нүхэд Булдаев, Агалов, Табалаев) зүгһөө бодото хиналгын хэгдэгэгүй. эмхидхэлэй хүдэлмэриин ябуулгадаагүй дээрэһээ үшараа.

Республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгын, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгын, болбосоруулгын болон эдэ зоолой промышленностиин асуудалнуудые партийн обкомой бюрогой заседанинууд болон пленумууд дээрэ оло дахин хараже үзөөбди, олон шухала тогтоолнуудые баталан абаабди. Тиигэбэшье эдэ тогтоолнууд тон муугаар дүүргэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, партийн обком [illegible] Албашеев, Шевченко) эмхидхэлэй ашаг үрэтэй хүдэлмэри ябуулнагүй, Агропромой, партийн райкомуудай болон горкомуудай ажал ябуулгые һуулаар хинана.

Мүнөө тогтоод байнан байдалһаа улэмжалхада, бухы зиндаагай хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдадаг эрилтээ горитойгоор дээ

КПСС-эй обкомой ба Улаан-Үдын горкомой хамтын пленум

...УУЛ...ПАРТИЙНА ХҮДЭЛМЭРИИН ОНОЛ АРГАНУУДЫЕ НАРИЖУУЛХА

...тсол баталан ... Эмнинин 1-дэхи, ...гэрлэн сагай ...урнуудта). ...ехэ юумэн ... шэнжэлгын эмхи ...нуудта түрэлхи ... институттуудта, ...болсо, эхин ... коллективуудта хү...гэдые түрэл ... комунистнуудай, мүн ...гэжа эхилэ, ... хэгдэгүй асуу... организациуудай ...бии байна. Ара... илангаяа мүнөө ...ралсалай минис... дэхэлэ. Эдэ кол...шанарай институ... мүнөө бүхы юу...ном хеблэгшэд ...гэхын аргагүй — ду...дые, һуралсалай ... хангалтагүй үзэг...нуудые түргэнөө... байнаар. ...гаха болоно, ... организациуудта, ...тодическа бэлиг... тэдэнэй секре...шэлүүлгые ... нүхэд Н. И. Лен...Эдэ асуудалнуу... Б. Ц. Боржоновто, ...бүрин дүүрэнэй... Д. Д. Ху...гүй, харин һург... К. Х. Халзановта ...лаараа дэмжэгдэ... организациуудай ...Республика д... шанарыень дэхэ...лэн дээрэ хэлэ... дэмтэдэй болон баг...тогтонижөөлые ... үзэл сурталай... Ц. Б. Цыдендам... хүдэлмэри ...буряад, К. М. ... эрилтэ табигдана. ...буряад-ород с... организациуд ...буряад хэлэ ... дунда ябуулда... хөөрэлдөөнэй ... эрид һайжаруул... солборие шэнэ... Бүхы юумэ ходо ...гаха хэрэгые ... ороной түүхэдэ... тэй болоод бай... үетэнэй дүй дүр...Республикын ... һирөөлүүгөөр хэ...номическа болс... хүдэлмэ...лаар хүгжэлтэдэ... хаһааг... байлуулай дунда үзэг...лигенди горим... ВЛКСМ-эй обком, ...оруулна. ...горком, комсомо...Буряадай эр... райкомуд эмэ...Улаан-Үдын дэ... залуушуулай дун...нуудые, ВАСХ... нүүдые нүларуу...риин отделени... таһараа, үзэл...хын эрдэм-шэ... политическэ, пат...ститудай эрдэмт... болон жаяг эр...ликын хүгжэлтэ... хүмүүжүүлгые ...бүүдые зохёом... ВЛКСМ-эй зарим ...практическа ... залуушуулай дун...дые үнэргэлгэ... ажал ябуулнагүй, ...гээр хабаадал... хангалтагүй үзэг...КПСС-эй обком, ... олохо ажал ябуул...правительство ...нэнэ.

Гэхэтэй хамта... обком өөрынө...кые өөрыень хү... эй организациуд...баһа тэрэнэй ... үйлэдбэридэ, ...нэбтэрүүлхэ хэ...эмхи зургаануу...дэ һүргуулинуу...ри ехэ байха з...ликын территори...тоосоондо шэ...бэлэдхэл парт...республикын ... Советэй, парт...лон ажахын ор...шухала зорилго ...Эрдэмтэд эиэ х...ехэ хүдэлмэри ...тей. Энэ хэрэг...бэрхэшэлнүүд ...дахэ асуудалну...ние бодомжо...харгы замуудые...хо гэжэ бидэ ...дэрнэбди.

Республикада ...жэ асёралга ...шалгалаа нэгэ...ехэ байна. Ма...хын һаһбаринуу...тэнсүүри болон ...хангалтагүй, би...руулан бүйлүүл...эдэ хоолой ...стиие горитойе...арадай хэрэгле...ехэрэг үйлэдбэ...индустриин ба...болон бусад ...гүйлгээр газар...дүүрэн ажахын ...рүүлхэнь бэрхэ...

Харин ажа...бэлдэлгэ ба ор...хы гол шухала ...социальна, эко...даалнуудые шиг...гэдхэхэ бэйна, ...энэ хүдэлмэри ...тэйгэр ябуулна...жэн оролгын гүй...үндэһэлэгдэнэ ...хёохо болоноб...

Республикын ...долгай асуудалну...дэлгэдэ, үзэл с...мэриин аша н...хэ хэрэгтэ Ниит...ститут (нүхэр Н...областной парт...цида бүри эд...һалха ёһотой.

Энэ хэрэг д...нүүдай ниитын ...федрэнүүдташь...нээ үе сагай б...рүүлэн, ректор...тын эрдэмэй к...рэлсалай зүйлн...эрдэмэй эдэ...студентүүдэй ...рүүлхэ, залуу...хүдэржэхэ хэрэ...тическэ эрдэмэ...шэлүүлхэ уялга...

Дээдэ һүргуу...шаһар мүн бай...ниитэ-политическ...да эдэбхитэйг...ёһотой. Инстит...нэгэ бэшэ жэ...лекци үнэшэдаг ...хёохы ажалта...дэй партийна ...болон хүтэлбэ...публикын болон...тэ ажабайдалда ...тай интеллигенц...гые эдэбхижүүл...то городой бо...ажалшадай үмэ...уулзалгануу бү...гэрэгдэхэ болг...хеэлшодой болг...нуудай уран х...стическэ зохёо...хо зэргэтэй. Б...пай, арадуудай ...саанай, патри...ордоо дурлал...зохёолшодой, ...дэй, композитор...сы ажалда ходе...гой.

(Түгэсхэлынь ...

...һогтуугаар хэгдээ. Баргажаналай, Ивалгын, Кабанскын, Сэлэнгын ба Хойто-Байгалай районуудта оршон байдал орео болоихой. Илангаяа Улаан-Удэдэ энэ байдал тон хангалтагүй.

Эдэ бүгэдэ хүн зоной, республикын ажалшадай һанаа зобоно, эзбүүрхэл үүсхэнэ. Партийна, совет болон хуули сахидаг зургаануудаа таарамжатай хэмжээнүүдые абахыень, республика дотор журам тогтоохые эрилтэ тэдэнэр табина.

Тохёолдоһон эрхэ байдал республикын хуули сахидаг зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдһөө эрилтэ дээшэлүүлхыень баадана. Дотоодын хэрэгүүдэй министерствэдэ (нүхэр Иванов С. Ф.) мүнөө ёслотор гэмтэ ябадалнуудые нюуха ушарнууд дайралдана. Тэдэнние бултыень олируулжэ шаданачүй. Кадрнуудтай ябуулдаг хүдэлмэридэ дутагдалнууд бии байнаар, милициин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда гэмтэ ябадал гаргаха ушарнууд бии.

Республикын прокуратура (нүхэр Покацкий А. Ф.) хуули сахидаг зургаануудай ажал ябуулые һулаар шэглүүлнэ, гэмтэ ябадал элирүүлхэ хэрэгүүдые нэгэнтэ бэшэ үнжагайруулна. Республикын сүүдүүд аюултэй гэмтэ ябадал гаргагшадта ба дэбтажа гэмтэ ябадал гаргадаг хүнүүдтэ зөөлэнөөр хандана, уголовно хэрэгүүдые нөсбшо нозогойгоор хаража үзэдэг байнаар.

Партийна болон совет зургаануудаа, ажалша коллективуудэй хүтэлбэрилэгшэд, партийна организациуудтэ гэмтэ ябадал гаргаха ушарнуудтай тэмсэлэ һуларуулае. Ниитын журам сахин хамгаалха хэрэгтэ олониитэ, арадай һайн дуранай дружинануудтэ һулаар хобэдуулагдана.

Гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. К. Шомсев түрүүтэй саг зуурын комитет республика доторнай байгуулагдаа, тэдэ хото городуудта болон республикын поселогуудта партийна ба совет зургаануудай журам шэнгдахыень түлөө хэрүүсалга һуларуулха ёһогүй. Гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэл эрид шангдахаа, олониитые энэ хэрэгтэ элсүүлхэ, милициин, прокуратурын, сүүдүүдэй хэрүүсалтые дээшэлүүлхэ шухала. Ниитэ газарнуудта хулиган ашаа гаргаха, мүн баһа онсо хүндэ гэмтэ ябадалнуудые үсөөрүүлхэ зорилго табигдаха ёһотой.

Социальна асуудалнуудые түргөөр шидхэхэ, ороной экономикые хүн зоной хэрэглэмжэ хангалга тэтэшэ эридээр шэглүүлхэ гээшэ мүнөөдэрэй эгээл шухала зорилго болоно. Энэннһээ обществын морально-политическэ байдал гол түлөө дулдыдаха, партийна болон совет органуудай ажал ябуулга сэгнэгдэхэ байна.

Байрын гэрнүүдые барилгые дээшэлүүлхэ гээшэ мүн лэ шухала зорилго болонхой. Энэ табан жэлэй эхиннһээ республика доторнай 1624,9 мянган дүрбэлжэн метр гэр баригдаа. Энэмнай бүхы арбан нэгэдэхи табан жэл соо баригдаһанай жэшээтэй. Байгша оной 7 һара соо үнэргнэ жэлэй энэ үеынхиннөө 1,3 дахин олон гэр байра баригдаа. Загарайн, Хэжэнгын, Хурамхаанай болон бусад районуудта гэр муу бэшээр барина.

Гэбэшье мүнөө үедэ гэр байра ашаглалгада оруулалга хүн зоной эрилтэнүүдтэ үшөө хүрэнэгүй. Байгша оной эхиндэ гэр байра абаха, һэлгэхэ ээлжээндэ республика соомнай 60 мянган хүн байгаа. Тэрэнэй хахадынь шахуу Улаан-Удэдэ. Мүнөө бидэ жэл соо 500 мянган дүрбэлжэн метр байра ашаглалгада тушаанабди. Саашадаа энэнние хоёр дахин ехэ болгохо хэрилготой этигэл найдалые, ашаглалгүй байдалые бэхижүүлхэ шанэ шухала хэмжээнүүдые зохёожо абаха гээшэ хуралдаанай гол зорилго болоно.

Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ социалис оронуудтай бүхы сэрэгэй ябуулгануудые хизаарлахе, агаарай-сэрэгэй ба далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй ябуулгануудта тэдэнние дэлгэрүүлхэгүй гэхэ мэтые хараалһан этигэл найдалай хэмжээнүүдые бэелүүлхын тулөө тэмсэнэ.

Баруунай 16 ороной түлөөлэгшэд дурадхалнуудые оруулхадаа, хуурай газарай сэрэгүүдэй ябуулгада хабаатай этигэл найдалай хэмжээнүүдые хүгжөөлгөөр хизаарлахые хүсэнэ. Тинхэдээ ямар нэгэн шалтагаанаар сэрэгэй ябуулга хизаарлахаһаа арсана.

...рэгтэй. Томо панельтэй гэр бариха хэрэг эндэ шидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна. Иимэ арга боломжо республикадамнай бии. Гэбэшье тэрэ үшөөл муугаар хэрэглэгдэнэ.

«Бурятгражданстрой» ПСО-гой (Жигимонт) хангалтагүй хүдэлмэри тухай дээрэ хэлэгдээ һэн. Энэнэй хүсэ шадалай оройдоол гурбанай нэгэ хубинь хэрэглэгдэнэ. Гэр барилга гээгдэлдэ ороихой.

«Бурятэнергострой» (Ривкин) муугаар гэр барина. Партийн горком, горгүйсэдком (Чукулев, Кукшиков) город соо гэр барилга хүтэлбэрилгые үндэһөөрнь һайжаруулха эзэргэтэй.

Маней һанахада, горком, горгүйсэдком болон городой районуудай хүтэлбэрилэгшэд гэр байра бариха талаар түсэб дүүргэхэ арга боломжоо гүйсэд хэрэглэнэгүй. Августын нэгэнэй байдалаар город соо гэр бариха энэ жэлэй түсэбэй оройдоол 40 процентнь дүүргэгдээ. Горком, горгүйсэдком жэл бүри гэр бариха түсэб ноябриин 7 болотор дүүргэхээр ажалаа эмхидхэхэ ёһотой.

Эдэнь (Иванов, Дабаев), Кабанскын (Бачеев, Евтеев), Хяагтын (Нечаев, Бадмацыренов), Тарбагатайн (Трофимов, Алексеев), Түнхэнэй (Сыренов, Манзаева) районуудта гэр барилгые һайжаруулха хэрэгтэй.

Баригдаже байһан гэр байрые материалнуудаар, сантехническэ хэрэгсэлнүүдээр хангаха талаар бэрэшээлнүүд ушарна. Эдэнэй олые эндэхи заводуудта бүтээжэ боломорр. Нютагай барилгын материалнуудые хэрэглэхэ хэрэгтэй. Улаан-Удэдэ болон хүдөөдэшье энэ арга боломжо муугаар хэрэглэгдэнэ.

Министрнуудэй Совет (Тарасюк, Семенов), Буряттлавснаб (Цыбикжапов) эдэ шухала асуудалнуудые эдэбхитэйгээр шидхэхэ үялгатай.

Социально-соёлой объектнүүдэй барилга үргэдхэхэ гээшэ мүн лэ шухала зорилго болоно. Республика соомнай энэ табан жэлэй эхиннһээ хойшо 8485 һураншадай һураха 23 һургуули, 1750 һууритай техническэ мэргэжэлэй 4 училищи, 5880 һууритай үүгэдэй эмхи зурһаан болон соёлой объектнүүд баригдаашье һаа, бүхы эрилтэнүүдые хангаһагүй. Олон тосхон, һуринуудта социальна объектнүүд үгы байха юм. Барилгашье муугаар хэгдэнэ. Партийна, совет болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд энэ хүдэлмэри эдэбхижүүлхэ, социально-соёлой объектнүүдые барилгые түрүүшын ээлжэндэ табиха үялгатай. Закаменскда, Хүдара-Сомондо, Таксимодо сентябриин 1-дэ шэнэ һургуулинууд нээгдээгүй байна. Энэннэй түлөө хүтэлбэрилэгшэдһөө шангаар асууха хэрэгтэй.

Һүүлэй жилнүүдтэ эдүүрые хамгаалгын үсөөн бэшэ объектнүүд баригдаа, Улаан-Удэдэ, Закаменскада, Баргажанда, Сэлэн-Дүүмэдэ, Онохойдо, Ноёхондо, Тэгэдэдэ, Петропавловкада, Турантаевада болон бусад тээшье больницанууд, поликлиникэнүүд, нарайлалгын гэрнүүд ашаглалгада үгтөө. Арбан мянган хүндэ абажа хараханда, энэ табан жэлэй гурбан жэл соо больницын ороной тоо 109,5-һаа 137,2 болотор олон болоһон байна. Энэмнай Россин дүндэ эзэрын хэмжээндэ хүрөө. Гэбэшье партийна, совет органууд эдүүрые хамгаалгын материально-техническэ үндэһэ бэхижүүлхэ, илангаяа Улаан-Удэдэ хүүгэдэй больница бариха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулха эзэргэтэй. Эмхи зургаануудай эдүүрые хамгаалгые хүгжөөхэ, бүхы талаһаа дэмжэхэ шухала. Олон предприятиеуд өөһэдынгөө хүдэлмэрилэгшэдтэ эмшэлгэһэргылэлгын эмхинүүдые барихаа, хангаха аргатай. Жэшээлхэдэ, ЛВРЗ, нарин сэмбын комбинат, түмэр замай отделени, авиационно завод, «Бурятстройн» ТСО, БМДК болон зарим колхоз, совхозуд муу бэшэ поликлиникэ болон больницатай. Томо предприяти, эмхи зургаан бүхэндэ өөрын поликлиникэ, болон эмшэлгын пунктнуудые колхоз, совхозуудай түбтэ больницануудые, харин отделениеүүдтэнь фельдшерско-акушерскэ пунктнуудые бии болгохые КПСС-эй горкомууд, рай.комууд, партийна комитедүүд ороихоо ёһотой.

Тэрэшэлэн Улаан-Удэдэ социальна талаар ехэ зорилгонуудые городской парторганизаци, нютагай Советүүд, ажалша коллективүүд шидхэхэ байна. Нэн түрүүн хоёрдохи ТЭЦ-эй, кооперторгын базаа, шэнэ хилэмэнэй завод, молодильник барилга түргэдхэхэ, худалдаа наймаанай, нитын эдэ хоолой барилга хүгжөөхэ хэрэгтэй. Эдэ асуудалнууд ехэл удаанаар, гээгдэжэ шидхэгдэнэ. Энэ хадаа городой хүн зоной ажабайдал нилээд һайжаруулха байгаа. Энэнние шидхэхэ хэрэгтэ городой партийн райкомуд болон горком ороихоо ёһотой.

Жэшээнь, кооперторгын базаа абажа харая. Энэнэй бүридэлдэ холодильникууд, эдэ хоол, овощ хадагалха байра, колбэса хэхэ цех гэхэ мэтэ ороно. Эдэ бүхы юумэн тоо хэрэгтэй. 1990 онд тэрэнние ашаглалгада оруулха талаар КПСС-эй горком, горгүйсэдком, Буркоопсоюз бүхы хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Энэннэдэ городой бүхы предприятинуудые хабаадуулха шухала.

Энэ жилдэ хоёрдохи ТЭЦ-эй түрүүшын ээлжээе ашаглалгада үгэхэ хэрэг ехэ һаная зобооно. «Бурятэнергострой» трест (Ривкин) барилга муугаар хэнэ. Городой предприятинуудай туһаламжагүйгөөр хоёрдохи ТЭЦ-эй барилга дүүргэдэхэгүй гээд мүнөө эли болонхой. Тиимэһээ КПСС-эй горком, горгүйсэдком (Чукреев, Коренев, Кукшиков) трестдэ туһалха талаар хэмжээнүүдые дэрь абаха байна. Партийн обком (Саржан), Министрнүүдэй Совет (Семенов, Тарасюк) энэ талаар туһалха ёһотой.

Городой болбосон түхэл, газаахи шэнжэ шарай тухай хэлэгдүй байхын арагүй. Республикымнай түбэй олон талмай болон үйлсэнүүд муухай, хаягдашанхай. Город соо ёһотой эзэн гэжэ үгы юм. Шорой шохой, эбдэрхэй хашаа хорёо, үмхиржэ унажа байһан гэрэй газаа тала гэхэ мэтые харахада аягүй. Автомобилиин ябаха гол магистральнууд хангалтагүй, удэшэ ороой олон үйлсэнүүд, тэрэшэлэн городой гол үйлсэнүүд гэрэлтүүлэгдэнэгүй. Городоо болбосон түхэлтэй болгохо, үйлсэнүүдые сэбэрлэхэ хүдэлмэри гансал һайндэрэй урда хэгдэнэ. Таригдаһан ургамалнууд муугаар харуулалагдана. Партийн горкомой, горгүйсэдкомой хүтэлбэрилэгшэд болон райгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр Спиридонов, Егоров, Быков гэгшэдһээ, гэр байрын-коммунальна ажахын хүтэлбэрилэгшэдһөө (Соловьев) шангаар асуужа, энэ хэрэг һайжаруулха ёһотой.

Эдэ хоолой асуудалые шидхэхэ хэрэгтэ гол үүрэг дүүргэдэг хүдөөгэй ажалшадай ажал хэрэгүүдтэ партийна анхаралай саг үргэлжэ хандуулагдадаг байһанниль элитэ. Түсэбтэ табан жэлэй үнэрэнэн гурбан жэлдэ хүдөө ажахын гол продуктнуудай үйлэдбэрилгэ болон худалдалга зарим тэды дээшэлүүлэгдээ гэжэ дээрэ хэлэгдэ һэн. Гэбэшье тэрэнэй бата бэхи үргалга үшөөл түйлагдаагүй байна. Тэрэ мүртөө хэдэн районуд мяха, һү үйлэдбэрилгые урда желэйхидэ орходоо доошолуулаа.

Баргажанай, Ярууныын, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хориин болон бусад хэдэн районуд үгэнда мяха худалдалгые доошолуулаа. Үнэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада. Бэшүүрэй, Кабанскын, Хэжэнгын, Хяагтын, Прибайкалиин, Тарбагатайн болон Түнхэнэй районуд һу һаализа бага болгоо.

Энэ гансахан ган гасуурһаа болоо бэшэ, мүн ажалай журам болон хэрюусалгын доошолһоонһоо тохёолдоо гэжэ хэлэхээр.

Һүүлэй жилнүүдтэ олохон колхоз, совхозуд үбнэ тэжээл үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар зарим тэды урагшаа алхам хээ. Илангаяа ороһотосенаж дараха технологиие хэрэглэжэ, ешмээн, обвос, рапс болон дэнчик гэхэ мэтэ ургамалнуудай тарилгые үргэдхэнэйнь аша эндэ хэрэгдаа. Зарим ажахынууд тэжээлэй корнеплодуудые һайнаар ургуулдаг, тэдэнээ зүбөөр хадагалжа малдаа эдюулдэг, тэжээлэй цехүудые олоор хүдэлгэдэг болоо.

Гэбэшье үбнэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха арга боломжо малайда үшөө ехэ. Илангаяа сабшалан, бэлшээрийн үргэсые дээшэлүүлхэ арга боломжо бии. Эдэ бүгэдэ хүдөөдэ ябуулагдаха партийна хүдэлмэрийн гол асуудалнуудай нэгэн байха ёһотой. Мүнөө олонхи ажахынуудта сабшалан, бэлшээрийн үргэса хоорондоо ехэ илгаатай байна. Газараа һайнаар уһаһан, утэгжүүлһэн, олон жэлэй ногоо тарифан, харуулһаһан газарта энэ жэлэй ган гасуурташье муу бэшэ ургаса абтаа. Иимэ жэшэмүүд район бүхэндэ бии.

Республикын ажахынуудта байһан бүхы 337 мянган гектар сабшалангай оройдоол гурбанайнь нэгэн һайжаруулагданхай. Харин тэрэнэй 10 процентһээ ехэ бэшэнь үндэһөөрөө һайжаруулагдаа. Тиинхэдэ 1328 мянган гектар бэлшээрийн оройдоол 3 процентнь һайжаруулагдаа нэрэтэй. Удаан болзорто хэрэглэгдэхэ һайжаруулагдаһан бэлшээрии оройдоол 3 мянган гектар болоо. Олон жэлэй ногооной үрэнэй дутаг дээрэһээнь ажахынуудта сабшалан дээрэ ногоон таригдаагүй.

Ярууныын, Түнхэнэй, Сэлэнгын, Баргажанай, Хяагтын болон зарим бусад районуудта сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри өөһоор хэгдэнэгүй. Энэ хэрэгтэ тад ондоогоор хандаха шухала болгонхой. Энэннэдэ мелиораторнууд, агропромхимиин албанай болон бусад хүсэнүүдые эдэлүүлжэ, газарай үрэжэл һайжаруулха тодорхой хүдэлмэриин программа зохёохо саг ерээ гэжэ элидхэгшэ тэмдэглэбэ.

Хүдөөгэй зоной хубиин ажахынуудые хүгжөөхэ асуудал баһал шухала болоно. Һүүлэй гурбан жэлдэ хүн зондо тугал, бүруу, поршоонхо, хурьга, унага, дальбараануудые олоор худалдадаг болоһоной ашаар мяха, һү үйлэдбэрилгэ нилээд дээшэлээ. Энэннние үшөөл үргэдхэхэ, хүнүүдые урмашуулха хэрэгтэй. Мүнөө Загарайн, Прибайкалиин, Тарбагатайн, Кабанскын районуудта хүн зоной хубиин ажахынуудта үнэзд үшөөл үсөөн байна. Юуб гэхэдэ, айлнуудта үнездэй олон бэйгаал һаань, мяха, һүн нилээд ехэ нэмэгдэжэ абтаха ха юм. Гэхэтэй хамта зарим газарта хүн зонһоо мяха, һу худалдажа абаха хүдэлмэри тон муугаар эмхидхэгдэнхэй. Жэшээнь, Бэшүүрэй, Эдэбин, Хэжэнгын, Хориин районуудта хүн зоной хубиин ажахынуудһаа һу худалдажа абаха хүдэлмэри оройдоошье эмхидхэгдэнэгүй. Харин энэ үедэ городууд болон районуудай түбүүдэй саг...аан эдэн үшөөл дуталдаһаар лэ байна бшуу.

Байгша ондо олонхи районуудта сагай уларил бэрхэтэйшэг байба. Хабарынь хүйтэн байгаад, зундаа гандажа, олонхи нютагуудта сабшалан, бэлшээрийн ногоон мууса ургаа, тарианай болон тэжээлэй ургамалнуудай ургасашье һайн бэшэ. Илангаяа Ивалгын, Тарбагатайн, Загарайн, Прибайкалиин, Сэлэнгын районуудай ажахынууд горитой хохидолдо ороо.

Иимэ байдалай тохёолдоод байхэда, газар дээрэ ургаһан юумые хуу һайнаар хуряажа абаха, шадаал һаа ехэ тэжээл бэлэдхэхэ, мүн горитой тэжээл республикын газаа тээгүүр бэлэдхэхын тула бүхы хүсэез элсүүлхэ шухала болоно.

Эндэ, Ярууныын, Сэлэнгын болон бусад хэдэн районуудта мүнөө үень үбнэ тэжээл тон багаар бэлэдхэгдээд, ехэл һаная зоборитой, шахардуу байдал тохёолдонхой.

Тарыа хуряалгын хүдэлмэрние саг соонь һайнаар эмхидхэхэ, ургасаяа заахашье нэгэлгүйгөөр, шанартайгаар хуряажа абаха, хартаабха, овощ түргэнөөр хуряажа, хүн зоние хангаха, мүн ерэхэ жэлэй үрэнэ хүсэд хүрэхөөр бэлдэхэ гэжэ хүдөөгэй ажалшадай мүнөөдэрэй гол зорилго болоно. Эдэ бүгэдэ саг үргэлжын партийна хинаалта доро байха ёһотой.

Социальна болон экономическа хүгжэлтын зорилгонуудые шидхэхэ талаар партийна болон совет органуудай бэелүүлдэг хүдэлмэриин хуваарилагдажа, Соведүүдэй бүхы шатын эмхинүүдэй үүргын дээшэлүүлэгдэхэ байхада, эдэ бүгэдэдэ үрдынхиһаа тад ондоогоор хандаха болоноби.

Партийн болон Соведүүдэй харилсан хүдэлхэ шэнэ онол арганууде бии болгохо зорилго хубилган шэнэдхэлгэ-мнай табяад байна. В. И. Ленинэй хэлэһэнэй ёһоор, «мүнөөнэйхидэл адлаар бүхы юумэндэ хамааралсажа байхын орондо, гүрэнэй бүхы органуудай хүдэлмэрине ниитэдэнь хүтэлбэрилхэ хэрэгтэй партидаа үлөөхэ» гэһэн удхатайгаар хүдэлхэ болоноби.

«Соведүүдэй бүхы эдэ хэн гэһэн үрэлгэ бүруугаар ойлгожо, партийн нүлөөе һалгааха, обществодо тэрэнэй хүтэлбэрилхы үүргые доошолуулха һэдэлгэ гаргадаг ушар бии болонхой. Манай политическэ гүрим, гүрэн түрэмнай бүхы хүсэчүүдые эмхидхэхэ, хоорондонь нэгэдхэн ябуулха КПСС-эй үүргэгүйгөөр байжа шадахагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй гэжэ элидхэлшэ заана.

Мүнөө Соведүүдэй хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэдөөр болон коммунистнуудаар дамжуулан ажалаа ябуулха гээшэ партийна органуудай политическэ хүдэлмэриин гол шэглэл байха ёһотой.

Партийн горкомуд болон райкомуд, хэрэгтэй болсо һаань, эдэбхитэй, харюусалгатай хүнүүдые шэлжэ, Соведүүдэй хүтэлбэрилгэдэ табиха байна. Энэмнай партийна комитедүүдэй мүнөө үеын гол зорилго.

Манай республикын Министрнүүдэй Соведэй аппаратда мүнөө шэнээр эмхидхэгдэһэн хүтэлбэрилгын орган хүдэлжэ байна. Гэбэшье даб дээрэ тэрэнэй хүдэлмэриин аша үрэ үшөөл харагданагүй. Дааһан ажалайнь түлөө кадрнуудһаа шангаар асууха саг ерээ. Эндэ коммунист С. Н. Булдаевай харюусалга, үүргэ ехэ. Гүйсэдхэхы органуудай өөһэд өөһэдынгөө газарта бүхы асуудалнуудые шадамараар шидхэхэ талаар республикын Министрнүүдэй Соведэй аппарат бодото жэшээ харуулха зэргэтэй.

Соведүүдэй ажалай түхэл маяг, онол аргануд болон тэдэнние шэнэ эрхэ байдалда бүри һайнаар эмхидхэхэ тухай асуудалнууд Соведүүдэй болохоёо байгаа тоосоото сессинүүд дээрэ үргэнөөр хэлсэгдэхэ ёһотой. Партийна организациинуудай энэ талаар Соведүүдтэ али болохо туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхэ болоно.

Нүхэдүүд! Орон дотор тохёолдоод байһан ниитэ-политическэ болон экономическа байдал дээрэһээ үндэһэлһэн обществын ажабайдалай бүхы асуудалнуудта партийн бэелүүлхэ хүдэлмэри айхабтар ехэ, ороё бэрхэтэй гэжэ КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1989 он) Пленумэй шидхэбэринүүд, КПСС-эй ЦК-да болоһон зүблөөнэй материалнууд болон КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой элидхэл, хэлэһэн үгэнүүд соонь онсолон тодорхойлогдонхой.

Ойрын һарануудта хэхэ, бүтээхэ ажалнай айхабтар ехэ, ороёшье. Нэн түрүүн партийна организациинуудта эхилэд байһан тоосоон болон һунгалтанууде һайнаар үнэргэхэ хэрэгтэй. Жэлэй һүүл болотор партийн райкомуд, горкомуд болон обкомой тоосоонууд хэгдэхэ байна.

Болохоёо байгаа эдэ тоосоонууд болон һунгалтанууд партийн ажал ябуулые гуримшуулан һайжаруулха, тэрэнэй хүдэлмэриин онол арга болон түхэл маягые шэнэдхэн хубилгаха талаар онсо удха шанартай, тон шухала үүргэ дүүргэхэ байна. Комсомолой болон профсоюзуудай эмхинүүдтэ эхилээд байһан тоосоонууд болон һунгалтанууд ороной ниитэ-политическэ ажабайдалда, обществодо баһал ехэхэн удха шанартай. Тэдэ тоосоото-нүхэдэй кампаниинуудые үнэргэхэ, илангаяа ёһотойл демократическа гуримаар, эмхитэйгээр үнэргэхэ, комсомолой болон профсоюзай комитедүүдтэ, бюродо, тэдэнэй хүтэлбэрилгэдэ эдэбхитэй, олоной дунда хүндэтэй, үгэзэ дуулгаха хүнүүдые һунгаха талаар партийна организациинууд баһал туһаламжа үзүүлхэ болоно.

Залуушуулай союзые болон профсоюзуудые партийна талаар хүтэлбэрилхэ һайн ёһо заншалда, Ленинэй заабан ёһо гуримуудта ундэһэлхэ, урдынхидал зонхилхо, захирха ябадалые үгы болгохо, комсомолой болон профсоюзуудай организациинуудтай харилсаа холбоогоо шэнэ ёһоор байгуулуа гээшэ партийна комитедүүд болон парторганизациинуд баһал шангаар асуудаг болохо эзэргэтэй.

РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй һунгалтанууде үнэргэхэ талаар баһал ехэшье, ороёшье хүдэлмэри хэгдэхэ байна. СССР-эй арадай депутадуудай һунгалтын кампаниин дүнгүүдые үшөө дахин хаа хаанагай шэнжэлэн хаража, бии байһан дутагдалнуудые, алдуу эндүүнүүдые хараада абаха хэрэгтэй.

Һунгалтын кампаниин урдынхиһаа тад ондоо, шэнэ, ороё шэнжые партийна олохон комитедууд үшөөл хүсэд ойлгоогүй, бодото сэгнэлтэ үгөөгүй, өөһэдынгөө хандасые тодорхойлоогүй байха юм. Тэрэнһээ боложо, зарим үшэрта партийна комитедүүд үйлэ хэрэгүүдһээ гэгэдэжэ яһаһан, өөһэдынгөө эдэбхиешье алдаһан байгаа. Олонхи ушарта обществодо боложо байһан олон хубилалтануудые хараадаа абангүй хүүшанайхяараа хүдэлхэ баримтануудшье ушараа.

Партийна эхин организациинууд өөһэдынгөө бэелүүлхэ ёһотой үүргые дүүргэгүй, тэдэнэй олонхинь энэ шухала үйлэ хэрэгүүдэй хажуу талада үлэһан, һунгалтын урда тээхи кампанида, олониитын һанамжа бии болголгодо эдэбхитэйгээр хабаадаагүй байха юм.

Һунгагшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри урда жэлнүүдэйхиһээшье муугаар ябуулагдаа. Тэрэнь хүүшанайхяар, үнинэй тогтошоһон нэгэл хэбээр, ниитэ-политическэ байдалай хубилһаниие, хүн зоной һанаа сэдьхэлэй ондоо болоһоние хараада абтангүй ябуулагдаа гэжэ хэлэхээр. Зарим газарта тэрэнь юрэл һула табигдашаһан байха юм. Олониитын һанамжые шэнжэлхэ оролдолгошье гаргагдаагүй. Эдэ бүхы хүдэлмэриие ябуулха үзэл сурталай кадрнуудшье элсүүлэгдээгүй байшоо. Олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэри ашаг үрэ багатай, заримдаа буруу тээшээшье хадуурһан байна. Газетэнүүдэй, радиогой, телевиденний материалнуудай тодо бэшэ байнан дээрэһээнь хүн зоной дунда буруу һанамжа, ойлгогдоогүй юумэнүүд бии болоо. Һунгалтын урда тээхи партийн программа, партийна болон Соведүүдэй органуудай, хүдэлмэси болон депутадта кандидадууд тухай һунгагшадта тодо һонор, хүсэд дүүрэн мэдээсэл хүргэгдөөгүй.

Олон кандидатура дэбжүүлгын эрхэ байдалда ойлгуулламжын, пропагандистска хүдэлмэри эмхидхэхэ, үгэ буляалдалга үнэргэхэ талаар дүй дүршэл илангаяа ехээр дуталдаһан байна.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, ерэхэ һунгалтын урда тээхи хүдэлмэриие ябуулха болоноби. Арад зоной дундаһаа эгээл тааруу түлөөлэгшэдые шэлэн һунгажа, засаг түрээ бүридхэхэ, тэрэндэ хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай, эхэнэрүүдэй, ветерануудай, залуушуулай, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй түлөөлэгшэдые оруулха. Соведүүдэй бүридэлдэ республикын хүн зоной үндэһэн яһатанай түлөөлэгшэдые баһал жэншэдгүй оруулха туша партийна организациинууд хүдэлмэриеэ шэглүүлхэ ёһотой.

РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Конституциинуудта хубилалта болон нэмэлтэнүүдые оруулха, республиканска болон нютагай Соведүүдтэ арадай депутадуудые һунгаха тухай Хуулинуудай проектнүүд бэлдэгдэжэ, бүгэдэ арадай зубшэн хэлсэлгэдэ табигданхай гээшэ. Һунгагшадай дурадхалнуудые согсолхо хүдэлмэриие партийна организациинууд эмхидхэхэ болоно.

Һунгуулиин ерэхээ байгаа кампани алишье талаарда орёо байхэ, ёһотойл политическэ тэмсэл болохо гэжэ мэдэгдэжэ. Партийна организациинууд эхиннһээнь хойшо энэ хүдэлмэриие шадамараар, эдэбхитэйгээр ябуулха зэргэтэй.

Хүн зоной үдэр бүриин ажабайдалай амин шухала асуудалнуудые шидхэхэ, тэдэнэй гуйлта, хандалгада дары ахаралаа хандуулха, шүүхэтай, хёмороотой байдалай тохёолдохогүйнь тула уридшалан хэмжээ абаха, харюусалгагүй, ажалшадай эрилтэдэ хайхарамжагүйгөөр хандадаг ябадалые эрид үсадхаха гээшэ бүхы политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэриин гол шэглэлынь байха болоно. Хараалгадаһан социально-экономическа программые бэелүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ушартай.

Партийн областной комитедэй гэшүүд, партийна организациинууд, республикын бүхы коммунистнууд эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээнүүдые зохёохо, бэелүүлхэ, партийн эзэргэнүүдые бэхижүүлхэ хэрэгтэ эгээл эдэбхитэйгээр хабаадалсаха бүүх гэжэ найдахы

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ hОНИН

УГТАМЖЫН МАГТААЛ СОЛО

Нютагаймнай хүбүүн — Улаан-Удын гарнизоной сэрэгэй алба хаагша, уласхоорондын классай спортын мастер Борис Будаев дүрэ буляалдалгын барилдаагаар дэлхэйн чемпион болобо гэжэ үншагшадтаа мэдээсээ hэмди.

Тиин абарга хүсэтэй баатаю хүбүүгээ угталгын баяр ёhолюл Улаан-Удын аэропорт дээрэ болобо. Борис Будаевай бүлэ, түрэлхид, дутынь хүнүүд, спортдо дуратайшуул, олониитын түлөөлэгшэд эндэ сугларжа, үрин дулдахан миhэрэлээр, үнгын hайхан баглаа сэсэгүүдээр угтаhан байгаа. Дэлхэйн чемпион болоhыень элирхэйлэн гэршэлhэн түсхай шан баринхай хүбүүнэйнгээ уриханаар энеэбхилэн, самоледой гэшхүүрээр буужа ерэхэдэнь, нютагайхидынь соогтой хүхюунээр, урма баяртайгаар угтажа, магтаал сольень дуудаба.

Буряадай багшанарай институтай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй декан, республикын барилдаанай федерацийн гэшүүн С. В. Калмыков түрүүлэн үгэ абахадаа, иигэжэ хэлэв:

— Удаан хүлеэгдэhэн үдэр одоошье хүржэ ерэбэ. Үргэн дэлюун Буряад ороной спортсменүүдэй дундаhаа манай Борис түрүүлэн дэлхэйн чемпион болобо. Энэ хадаа олон жэлэй эршэтэй габшагай, оролдосо хэшээлтэй ажалай, эсэшэ сусашагүй hорилго бэлэдхэлэй, нугаршагүй хүсэл эрмэлзэлэй, зүрхэнэйнгөө зоригоор шэлэйн хэрэгтээ хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байлгын үрэ дүн мүн. Энэ хадаа спортын талаар ёhотой баатаршалга болоно! Республикын барилдаанай федерацийн, бүхы спортдо дуратайшуулай зүгhөө шамайе, Борис, түйлай ехэ илалтаршни халуунаар амаршалаад, саашадаа үшөө ехэ амжалтаараа орон нютагаа суурхуулжа, маганадаа бэлсуулжа, аза жаргалтай яябхышни үнэн зүрхэнhөө хүсэнэб.

— Борис, шамайе үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhөөрщки манай республикын 100 мянган комсомолшуудай, бүхы залуушуулай зүгhөө халуунаар амаршалнаб. Шинии амжалта олохон хүбүүд, басагадые физкультурада, спортдо дуратай болгохоо. Энэзнhээ үнэтэй юун байхаб!—гэжэ ВЛКСМ-эй обкомой спортивна ба оборонно-ниитэ хүдэлмэрийн таhагые даагша Вячеслав Жигмитцыренов мэдүүлбэ.

Прапорщик Б. Будаевтай алба хаадаг полкын замполит Р. В. Загиров бүхы сэрэгшэдэйнгээ үмэнhөө үгэ хэлэхэдэ, тоготомо илалтаарнь тэрэниие халуунаар амаршалаа.

Рессپорткомитедэй дэргэдэхи Спортын мэргэжэл дээшэлүүлхэ hургуулийн директор, РСФСР-эй габьяата тренер В. В. Баймеевэй иигэжэ хэлэхэдэнь, альга ташалган эдэлбэ:

— Борис, ши Европо руу үүдэ нээгээд, мүнөө дэлхэйн зулайда гарабаш, тиин саашадаа Олимпиин наадандаа орьёлдо хүрэхэшнил үлэбэ...,

Уданшьегүй республикын газетнүүдэй, телевидени болон радиогой журналистнууд дэлхэйн чемпионие хүреэлжэ, олон асуудал hураа.

— Дэлхэйн 33 ороной 200 шахуу барилдаашад сугларгаа hэн. Минии шэгнүүртэ 24 хүн барилдаба. Би зургаан дүхэриг-тэ хабаяа туршахадгаа, эгээл түрүүлэн Панамын бүхые хоёрдохи минутын түгэсхэлэр диилэбэб. hүүлээрнь XXIV Олимпиин наадандa мүнгэн медальаар шагнагдаhан Урда Солоной Адуучинай Басхуу иигэжэ шоглобо, хүхибэ: «Мүнөөдэр меанадта, монголнуудта, мүн иранайхидта ёhотойл hайндэр болжо байна. Юундэб гэхэдэ, Ироной бүхэ Али Реза Сулеймон хүндэ шэгнүүртэ илюба, харин манайда... Борис Будаев дэлхэйн чемпион болобо...» Тодорхойлсон хэлэхэдэ, монгол бүхэшүүл hайнаар барилдаа — Энхбаяр гурбадохи, Ганбаатар зургаадахи. Энэ долоодохи hүуринуудые эзэлэв.

— Ахмед Атавов Борис Будаев хоёр иимэ ехэ мүрысөөндэ түрүүшынхээ хобааадабэшье, hайнаар барилдажа, этигал hайдалыемнай зарюулба гэжэ СССР-эй суглуулагдамал команд-ын тренерүүдэй нэгэн